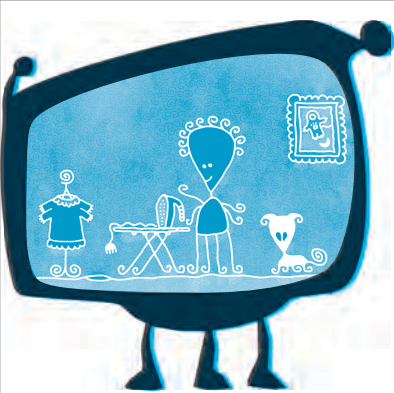
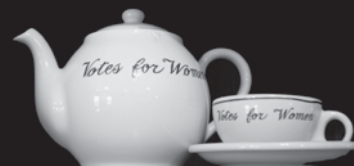




partnerstvo
za promjenu
podrška implementaciji
zakona o
ravnopravnosti
polova u BiH



Votes for women



Izveštaj o aktivnostima projekta za januar 2010-juni 2011



strong women
strong girls



PARTNERSTVO ZA PROMJENU

PODRŠKA IMPLEMENTACIJI ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U BIH

IZVJEŠTAJ O AKTIVNOSTIMA PROJEKTA ZA JANUAR 2010 - JUNI 2011



Naslov: Partnerstvo za promjenu - podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH
Izvještaj o aktivnostima projekta za januar 2010 - juni 2011

Izvještaj pripremile: Milkica Milojević i Stanislava Ninković

Izdavač: Helsinški parlament građana Banja Luka

Dizajn: Maja Ilić

Štampa: Grafid, Banja Luka

Tiraž: 700

Podržava Foundation Open Society Institute
Supported by a grant from Foudnation Open Society Institute (Zug)



UVOD

Bosna i Hercegovina ni osam mjeseci nakon izbora nema formiranu vlast na nivou države i ozbiljno prijeti da u ovom neslavnom rekordu prestigne za sada vodeću zemlju Evrope – Belgiju. Da apsurd bude potpun, na ovaj način je Savjet ministara BiH pod vodstvom Nikole Špirića, u kome nema nijedne žene ministarke, ostvario rekordan mandat od skoro pet godina.

Istovremeno, Zakon o ravnopravnosti polova u BiH propisuje da organi vlasti na svim nivoima u BiH moraju u svom sastavu imati najmanje 40 odsto žena, odnosno manje zastupljenog pola.

Čak i u zemlji kakva je BiH, gdje se zakoni primjenjuju s vremena na vrijeme i kako kome odgovara, nečuveno je da jedan zakon krše najviši organi vlasti. A krše ga. I tu nije kraj priče: punih osam godina od njegovog donošenja Zakon o ravnopravnosti polova BiH je još uvijek na marginama.

Uprkos ovom i drugim zakonima koji proklamuju ravnopravnost i zabranjuju diskriminaciju, žene u BiH su i danas daleko od ravnopravnosti, ne samo u politici. U porodicama i privatnom životu i danas caruju rodni stereotipi, pa se „podrazumijeva“ da je neplaćeni kućni rad ženska obaveza. Nasilje u porodici i nasilje nad ženama uopšte, još nije iskorišteno. U radno pravnoj oblasti pogotovo su diskiminisane mlade žene, u dobi za rađanje, koje u velikom broju rade na crno, jer poslodavci ne žele da preuzmu „rizik“ da žena, nakon sklapanja ugovora o radu, ode na porodiljsko odsustvo. Iako zakon tu mogućnost dopušta, muškarci – očevi nisu spremni da preuzmu bar dio porodiljskog odsustva i omoguće svojim partnerkama da ravnopravno napreduju na poslu i u profesiji. Diskiminisane su i žene sred-

nje i starije životne dobi, koje su, kada se pojavi tehnološki višak, prve na spisku za otkaz, a kada jednom izgube posao, drugi radni angažman ne mogu dobiti.

Stereotipi caruju i obrazovanjem, jer se još uvijek djevojke mahom opredjeljuju za takozvana „ženska“, njegujuća zanimanja, što nije čudno jer se od malih nogu u obrazovanju podržavaju rodni stereotipi.

U privredi žene menadžerke i vlasnice kompanija prava su rijetkost, a imovinom i privatnom i javnom, upravljaju muškarci.

Nakon temeljitog istraživanja o primjeni Zakona o ravnopravnosti polova u BiH u praksi, u periodu od 2003. do 2007. godine, aktivistkinje i aktivisti Helsinškog parlamenta građana Banjaluka, kreirali su projekat „Partnerstvo za promjenu - podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“, s ciljem da podrže eliminaciju diskriminacije nad ženama i zajedno sa partnerskim organizacijama i pojedincima / pojedinkama, podstaknu dosljednu primjenu Zakona o ravnopravnosti polova u BiH i ostalih vezanih zakona.

Pomenuti projekat provodi se već dvije godine, a podržane su akcije sa ciljem smanjenja diskriminacije i nasilja nad ženama, jačanja pristupa žena pravnim mehanizmima za zaštitu svojih prava, i jačanje uloge žena kao donositeljica odluka i liderica u svim oblastima javnog života. Aktivnosti su vođene različitim metodama, od zagovaranja, kreiranje praktičnih vodiča, vođenje medijskih kampanja, edukaciju, promociju uspješnih žena i njihovih inicijativa, do inicijativa za promjenu zakonske regulative. Akcije su vođene zajedno sa partnerima iz drugih nevladinih organizacija, univerziteta, političkih stranaka, medija i institucija.

Inicirane su izmjene Zakona o ravnopravnosti polova, Izbornog zakona BiH, Porodičnog zakona RS, podstaknuto je osnivanje udruženja samohranih roditelja i pružena podrška malim, lokalnim organizacijama, da samostalno kreiraju svoje projekte i obezbijede pristup finansijskim i drugim resursima za provođenje aktivnosti.

U drugoj godini provođenja projekta poseban kvalitet jeste saradnja sa pripadnicima marginalizovanih grupa i lokalnim nevladinim organizacijama, u cilju njihovog osnaživanja i značajnijeg uključivanja u borbu za ravnopravnost polova. Samohrane majke, Romkinje,

žene sa sela, povratnice, žrtve nasilja jesu upravo one grupacije kojima bi dosljedna primjena Zakona o ravnopravnosti polova bila najviše od koristi. Ipak, ove grupe i organizacije koje ih okupljaju do sada nisu bile učesnice „glavne struje“ borbe za rodnu ravnopravnost u BiH, niti liderice „ženskog pokreta“, prije svega zato jer nisu imale dovoljno kapaciteta za to. Kroz ovaj projekat Helsinški parlament građana je organizovao radionice, sa ciljem da aktivistkinje ovih organizacija steknu najvažniji od svih resursa: znanje. Data im je prilika da osmisle, budžetiraju i provedu po jedan mini projekat i tako pokažu da mogu biti značajan partner Helsinškom parlamentu i u budućim projektima i kampanjama, na korist svih građana i građanki BiH. Najuspješnijih šest organizacija dobile su, iz budžeta projekta „Partnerstvo za promjenu - podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“, grantove za provođenje predloženih mini projekata. Mini projekti su uspješno provedeni, u saradnji sa lokalnim partnerima i tako se lepeza partnerstva dodatno proširila.

Značajan je i razgovor sa pripadnicama marginalizovanih i/li diskriminiranih grupa „na terenu“, jer je to karika koja nedostaje u projektima većine NVO koje se zalažu za ženska, i ljudska prava uopšte.

I u drugoj godini projekta partneri Helsinškom parlamentu građana su bili i predstavnici /ce institucija, centara za socijalni rad i komisija za ravnopravnost polova u opštinama. Nastavljeno je i partnerstvo sa studentima i studentkinjama, koji su dobili priliku da se upoznaju sa osnovnim kategorijama rodne ravnopravnosti i Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH.

Projektne aktivnosti su provedene u 11 gradova i sela BiH, sa pripadnicima i pripadnicama različitih društvenih grupa, što je poseban kvalitet, jer se zalaganje za rodnu ravnopravnost iz „povlašćenih“ sredina, u kojima stanuju centri političke i svake druge moći, širi i dobija podršku u drugim sredinama.

Milkica Milojević

I na kraju druge i završne godine implementacije ovog projekta, željeli bismo se zahvaliti našem donatoru Fondu Instituta otvoreno društvo na finansijskoj pomoći bez koje ne bi bilo moguće implementirati ovaj projekat. Pored toga, zahvaljujemo se svim učesnicima i učesnicama naših aktivnosti, sa željom da se naše partnerstvo i zajednički uticaj na mijenjanje stanja rodne ravnopravnosti u našem društvu nastavi i u budućem periodu.

Stanislava Ninković
Koordinatorica projekta



ALTERNATIVNI IZVJEŠTAJ O IMPLEMENTACJI CEDAW KONVENCIJE I ŽENSKIH LJUDSKIH PRAVA

U okviru projekta „Partnerstvo za promjenu“ pokrenuli smo izradu Alternativnog izvještaja zajedno sa organizacijom Prava za sve iz Sarajeva. U tu svrhu smo organizovali okrugli sto u Sarajevu, 30. jula 2010. godine, koji je okupio sve organizacije koje su bile zainteresovane za učešće u njegovoj izradi. Dogovoreno je koje oblasti će izvještaj pokrivati, struktura, metodologija, rokovi, finansije, a za ekspertice svake od oblasti su odabrane Fedra Idžaković, Natalija Petrić, Diana Šehić i Gordana Vidović.

U pisanju Alternativnog izvještaja je učestvovalo 8 nevladinih organizacija iz Bosne i Hercegovine (Žene ženama, Fondacija Cure, Budućnost Modriča, Forum žena Bratunac, Udružene žene, Lara Bijeljina, Prava za sve i hCa Banja Luka), uz podršku međunarodnih organizacija CARE International, UNIFEM i Fondacije otvorenog društva. Izvještaj je izašao iz štampe u oktobru 2010. godine, te je prezentovan široj javnosti na pres konferencijama organizovanim u Sarajevu i Banjaluci.



Planiranje izrade Alternativnog izvještaja

Žensko lice siromaštva i nepravde

„Država Bosna i Hercegovina je propustila...” – ovim riječima počinje većina rečenica u Alternativnom izvještaju o implementaciji CEDAW konvencije i ženskih ljudskih prava u BiH iz 2010. godine. Država je „propustila” da zaštiti ljudska prava svojih građanki, da obezbijedi primjenu zakona, da kazni poslodavce koji otpuštaju trudnice, muževe koji tuku žene, narodne poslanike koji svoje koleginice u najvišem zakonodavnom organu vlasti te iste države lascivno nazivaju „ženicama”... Kada bismo nastavili ovaj spisak, temeljito i bez izuzetka, bio bi, zasigurno, kilometarski dug i dosegao bi „čak” do:

- Direktora/ki škola, koji ne preduzimaju ništa kada roditelji ispisuju kćerku iz, zakonom obavezne, osnovne škole (zato što je Romkinja i što je siromašna)
- Socijalnih radnika/ca, koji kažu „djeca se vole”, kada se „uda” djevojčica od 13 godina, i nazivaju to „nevjenčanim brakom”, a ne zakonom propisanim krivičnim djelom (jer je Romkinja i jer je siromašna)
- Inspektora/ica, koji zažmure na oba oka, iako bi morali da vide da se ugovor o privremenim i povremenim poslovima sa mladim radnicama sklapa i po deset godina neprekidno, iako je zakonom propisano da se takav ugovor može potpisati najduže dva mjeseca u toku jedne kalendarske godine (jer je jasno da niko neće da rizikuje i sklopi ugovor o radu sa mladom ženom, koja može otići na porodijsko odsustvo, pa je „bolje da radi makar i po ugovoru, nego da ne radi nikako”)
- Pedagoga/ginja i psihologa/ginja u školama, koji primjećuju da je djevojčica od 15 godina uvučena u lanac trgovanja ljudima i seksualnog iskorištavanja, ali ne preduzimaju ništa
- Lidera stranaka, koji se zdušno zalažu za pristup Evropskoj uniji, ali ipak ne vide ništa čudno u tome da članice stranačkog Aktiva žena služe za kuhanje kafa, pravljenje sendviča, ili čak za čišćenje stranačkih prostorija (jer su to, zna se, „ženski poslovi”).

I tako dalje.

I dok država „propušta“ da radi svoj posao, upravo zbog tog „propuštanja“, koje je naročito nedopustivo i fatalno u ranjivim tranzicijskim društvima, kakvo je bosanskohercegovačko, u godinama nemilosrdne ekonomske krize, kakvu živimo, ničim kontrolisano i obuzdavano tržište melje i lomi ženske živote, svaljujući na ženska pleća teret siromaštva.

U odjeljku o ekonomskom položaju žena u Bosni i Hercegovini, autorica ovog dijela izvještaja Fedra Idžaković iz organizacije „Prava za sve“ kaže da „siromaštvo u BiH ima žensko lice“. Mnogo je podataka kojima potkrepljuje ovaj stav, a ovdje ćemo navesti samo neke, najeklatantnije:

- U BiH je stopa nezaposlenosti oko 42 odsto, po zvaničnim statistikama, a oko 24 odsto prema Anketi o radnoj snazi – nezaposlenost je u ženskoj populaciji za oko tri odsto veća, nego među muškarcima
- Više od 70 odsto neplaćenog rada obavljaju žene
- Od zaposlenih žena, čak trećina njih su zaposlene na određeno vrijeme
- Na crnom tržištu radne snage žene preovlađuju
- Stopa nezaposlenosti žena raste
- Ženama nisu dostupni krediti za preduzetnike/ce jer žene nisu vlasnice imovine koja bi bila dovoljna garancija za takve kredite, pa žene koriste oko 3 odsto takvih kredita i podsticajnih sredstava
- Žene u BiH još uvijek zarađuju manje od muškaraca

Iako Alternativni izvještaj o implementaciji CEDAW konvencije obuhvata četiri segmenta

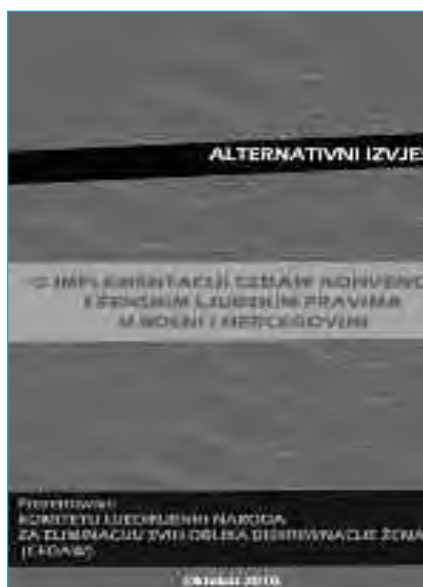
- Ekonomski položaj žena
- Položaj žena u političkom i javnom životu
- Nasilje nad ženama i trgovina ženama
- Položaj i ostvarivanje ženskih ljudskih prava Romkinja u BiH

jasno je da prva dva segmenta (ekonomski i politički položaj žena), bitno utiču i na pojavu nasilja nad ženama i trgovinu ženama, te na dvostruku ili čak trostruku (žene, Romkinje, siromašne) diskriminaciju Romkinja. Ekonomska zavisnost i stvarna obespravljenost (uprkos formalno pravnoj zaštiti kroz zakone i propise) čine žene potencijalnim žrtvama primoranim da trpe diskriminaciju i nasilje.

Aktivistkinje osam ženskih nevladinih organizacija, koje su učestvovala u izradi Alternativnog izvještaja, nisu znale kako izgleda zvanični izvještaj o implementaciji CEDAW konvencije, ali je izvjesno da će se država koja „propušta da čini“ pohvaliti kako ima zakone na evropskom nivou, iako su ti zakoni nerijetko kontradiktorni i samim tim neprimjenjivi, ili bar ograničavajući za ostvarivanje istinske ravnopravnosti građana i građanki u ovoj zemlji.

Dobar primjer je neusklađenost Izbornog zakona BiH sa Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH, ili različiti i često međusobno isključujući, zakoni koji sankcionišu nasilje u porodici.

S druge strane, nepisani „propisi“, kakvi su još uvijek snažni patrijarhalni običaji i shvatanja, te nemilosrdni mehanizmi tržišta rada, često su jači od zakona i za razliku od zakona, uvijek se i bez izuzetka primjenjuju. Naravno, na štetu slabijih – u ovom slučaju žena.



Izvještaj možete preuzeti na web-stranici hCa Banja Luka: www.hcabl.org



TEMATSKI SASTANCI SA INSTITUCIJAMA

U sklopu projekta „Partnerstvo za promjenu - podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“, Helsinški parlament građana Banjaluka je organizovao je od juna 2010. do maja 2011. niz sastanaka sa predstavnicima institucija. Teme sastanka su bile različite: od učešća žena u politici i na izborima do primjene Zakona o ravnopravnosti polova u BiH u radu Centara za socijalni rad, do ravnopravnosti polova u lokalnim zajednicama i u procesu obrazovanja. Sastanci su održani u Banjaluci, Sarajevu, Doboju i Brčkom. Zaključci koji su usvojeni svakako će pomoći promociji rodne ravnopravnosti i dosljednoj primjeni Zakona o ravnopravnosti polova.

Muška država i ženska posla

Na ovim balkanskim prostorima, kroz istoriju, države su se često mijenjale, ali bez obzira na to je li prijestolnica bila u Stambolu, Beču ili Beogradu, smatralo se, odvajkada, da „ženska glava“ ne treba da ima „nikakva posla s državom“. Ta su posla obavljali muškarci: od plaćanja poreza (često i novcem koji su zaradili zajedno sa ženama), do regrutacije, sudovanja, glasanja na izborima... Nije baš da žene nisu imale pojma šta je država i čemu služi, ali i ako su imale nešto reći, govorile su to „kroz usta“ svojih muževa. Svjedoči o tome i Kočićev David Štrbac, koji je često u „Jazavcu pred sudom“ citirao svoju visprenu „krezubu babetinu“. (Baš tako je čestiti David nazvao svoju suprugu!)

Iako su se, naročito od 1945. do današnjih dana zakoni bitno promijenili, a sa njima i formalno pravni status žena građanki u društvu, tradicija i danas provodi svoje zakone. Svje-

doče o tome i rezultati nedavno provedenog istraživanja ženskih nevladinih organizacija, pod vodstvom UŽ „Most“ iz Višegrada. Pokazalo se da više od 60 odsto žena u BiH ne zna svoja prava. Čak i među obrazovanim ženama ima onih koje ne znaju da je imovina stečena u braku zajednička, da žene na kandidatskim listama za izbore imaju „rezervisanih“ 30 odsto mjesta, da u BiH postoji Zakon o ravnopravnosti polova. Istraživanje je pokazalo da se svega 20 odsto žena u BiH obraćalo institucijama države ili lokalne samouprave za zaštitu svojih prava, i to najčešće da traže socijalnu pomoć ili starateljstvo nad djecom nakon razvoda.

I danas se, bez obzira na zakone, u mnogim sredinama smatra da na ostavinskoj raspravi kćerka, iz moralnih razloga, treba da se odrekne nasljedstva u korist braće, pa čak i da „nije pristojno“ da udovica, ako ima sinove, nakon smrti supruga preuzme porodično imanje koje je i sama stvarala.

Posljedica shvatanja da je zakon jedno, a život (politika, biznis, porodični odnosi) nešto sasvim drugo, vidljivi su na svakom koraku. Komisije za ravnopravnost polova u opštinama često se osnuju samo zato „što tako treba“, a onda se gurnu u zapećak i više se i ne sastaju. U opštinskim budžetima novca za rad ovih komisija nema. Kada se kandiduje na izborima, od žene se očekuje da prvo pospremi kuću, skuva ručak, nahrani mačku, ode na posao i na pijacu, a da se predizbornom kampanjom bavi ako joj za to ostane vremena. Nisu čak ni rijetki slučajevi da ženi kandidatkinji u njenoj stranci otvoreno kažu da su je na listu stavili samo zato što se to po zakonu mora i da svoju kandidaturu ne treba da shvata ozbiljno.

Kada dođe do razvoda, žena se mora suočiti sa „državom“ i mnoge tada shvate da od te države, kojoj uredno plaćaju poreze, ne mogu očekivati ništa. U procesu dodjele djece na staranje mnoge žene prolaze kroz „sito i rešet“, broji im se svaka marka na računu, premjerava svaki kvadrat stana, mjerka svaki detalj u ponašanju, kako bi se ustanovilo da li je u stanju da brine o djeci. A kad „bivši“ ne plaća, najčešće mizernu, alimentaciju, onda mu, bože moj, država ne može ništa!

Država i njene institucije očigledno su samo gramatički ženskog roda.

IMAJU LI ŽENE,
ZAIŠTA
VEĆA PRAVA

PRIMJENA ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U RADU CENTARA ZA SOCIJALNI RAD

Brčko, 22. 06. 2010.

Na sastanku je učestvovalo 12 radnika centara za socijalni rad Dervente, Bijeljine, Modriče, Banjaluke i Brčkog. Ispostavilo se da socijalni radnici i drugi profesionalci u Centrima nisu dovoljno upoznati sa osnovnim pojmovima o rodnoj ravnopravnosti, da u svom radu ne primjenjuju Zakon o ravnopravnosti polova i da se ne pozivaju na ovaj zakon. Stoga su, oslanjajući se na iskustva iz prakse, stekli utisak da, u postupcima koje vode Centri za socijalni rad, „žene imaju veća prava nego muškarci“.

Ovu ocjenu socijalni radnici prije svega argumentuju činjenicom da se, nakon razvoda brakova, djeca mnogo češće na staranje i vaspitanje povjeravaju majkama. Pri tom se zanemaruje činjenica da se na taj način, u velikoj većini slučajeva, na majčinska pleća svaljuje sav teret brige za djecu. Alimentaciju je od očeva teško naplatiti, i ova problematika nije sistematski riješena, nego sve zavisi od slučaja do slučaja. Socijalni radnici se pri tom ograđuju, jer Centri za socijalni rad, po zakonu, nisu nadležni za naplatu alimentacije – to je posao suda.

A u sudskoj praksi zabilježeni su razni, pa i paradoksalni slučajevi. Neki postupak izvršenja započinju tek nakon nekoliko mjeseci izbjegavanja plaćanja alimentacije (iako je za sudski postupak dovoljno da roditelj jedan mjesec „zaboravi“ da uplati doprinos za izdržavanje

djeteta). Neki su opet nevjerovatno efikasni, katkad i na štetu majke. Tako je naveden slučaj, kada je od oca, zbog neplaćanja alimentacije, zaplijenjena cjelokupna imovina, uključujući i njegov automobil. Imovina je godinu dana držana u skladištu, nije prodana, a troškove skladištenja je platila – majka. Slučaj je i danas neriješen, a majka se vjerovatno pokajala što je zatražila sudsku zaštitu!

Zabilježeni su i rigorozni slučajevi kršenja ljudskih prava, diskriminacije i nasilja nad ženama. Tako neki nasilnici, i nakon razvoda, nastavljaju da maltretiraju (bivšu) suprugu. Jedna žrtva nasilja je nakon razvoda i izlaska iz sigurne kuće doživjela da joj, kad god se zaposli, bivši dolazi na radno mjesto i maltretira je, a ona zbog toga dobije otkaz. Otkaz za otkazom dovodi ženu u bezizlaznu situaciju, a bivši muž pokušava da dokaže da ona nije sposobna da izdržava djecu, jer nije zaposlena, pa joj treba oduzeti roditeljsko pravo!

Rodni stereotipi odražavaju se i u drugim situacijama. Tako su očevi ubijeđeni da Centri za socijalni rad štite samo prava majki i to po liniji ženske solidarnosti, jer su žene velika većina zaposlenih su Centrima.

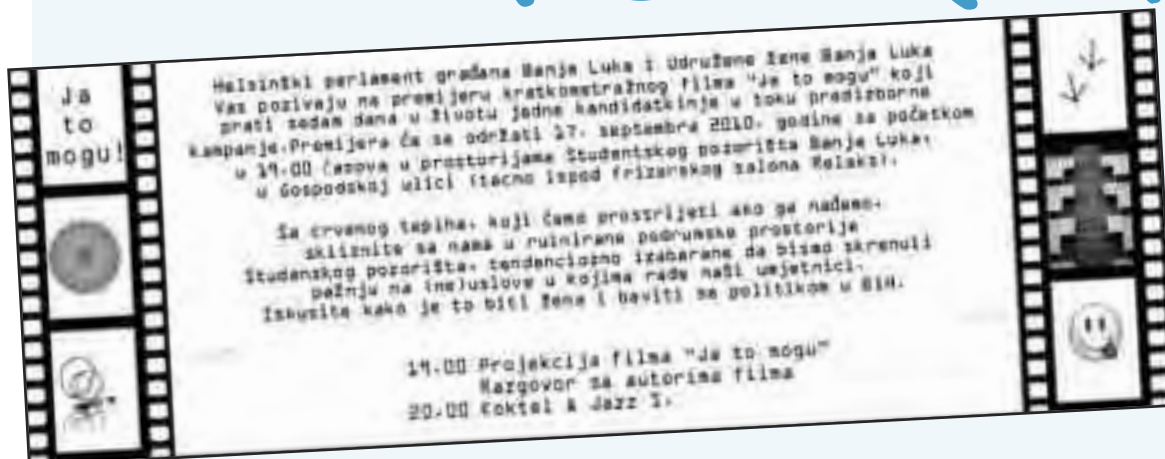
S druge strane i sudije nerijetko robuju rodnim stereotipima, pogotovo stereotipu o „sve-tosti“ majčinstva, pa socijalnim radnicima prigovaraju da ne poštuju „ulogu majke“, ukoliko dijete povjere na staranje ocu. Ipak, broj slučajeva u kojima se nakon razvoda djeca povjeravaju očevima je u porastu i danas ih ima oko šest odsto.

Socijalni radnici se žale i na lošu saradnju sa institucijama. Navode da policajci, zahvaljujući ličnim vezama, često u slučajevima nasilja u porodici štite nasilnika, a ne žrtvu (a žrtve su žene), te da zdravstvene ustanove, prije svega Centri za mentalno zdravlje, ne daju Centrima za socijalni rad validne ocjene roditeljskih kapaciteta.

Nisu zadovoljni ni odnosom medija, tvrdeći da novinari neargumentovano dovode u sumnju odluke Centara za socijalni rad, braneći jednog klijenta, ne saslušavši drugu stranu.

Na sastanku učesnici su upoznati sa Zakonom o ravnopravnosti polova i podijeljena im je publikacija – godišnji izvještaj o provođenju projekta „Partnerstvo za promjenu“ u 2010. godini. Primjerci Zakona upućeni su pravnim službama Centara za socijalni rad.

CRVENI TEPIH NA ULAZU U PODRUM



„ŽENE I IZBORI“ – PROMOCIJA FILMA „JA TO MOGU“

Banjaluka, 17. 9. 2010.

„Sa crvenog tepiha, koji ćemo prostrijeti ako ga nađemo, skliznite sa nama u ruinirane podrumske prostorije Studentskog pozorišta, tendenciozno izabrane da bismo skrenuli pažnju na (ne)uslove u kojima rade naši umjetnici. Iskusiite kako je biti žena i baviti se politikom u BiH.“ Ovim su riječima aktivistkinje Helsinškog parlamenta građana i Udruženih žena Banjaluka pozvale publiku na promociju kratkog igranog filma „Ja to mogu“, koji prati sedam dana u životu žene – kandidatkinje na izborima.

Crveni tepih su, naravno, našle i prostrle ga – ništa se agilnim aktivistkinjama ne može oteti – i tim tepihom su u podrum skliznule potpredsjednica Narodne skupštine RS, potpredsjednica Vlade RS, druge političarke i političari, studenti i studentkinje, novinari i novinarka, umjetnici i umjetnice, džezeri...I tako se podrum – pozorište u Gospodskoj ulici preobrazio u pomalo „fensi“, a više avangardno mjesto zbivanja. Bilo je to čudesno veče: i promocija, i razgovor, i debata, i žurka i pakt ženske solidarnosti.

Film „Ja to mogu“ režirao je Duško Stanivuković, u produkciji Helsinškog parlamenta građana i Udruženih žena Banjaluka. Šarmantna glumica Vedrana Mačković Zubović tumačila je glavnu ulogu – Gordanu Milinović, imaginarnu kandidatkinju imaginarne Prave stranke, zaposlenu ženu, majku i domaćicu, koja se, eto, odvažila da se na izborima bori za vlast. Sedam dana u životu kandidatkinje, filmske junakinje, prisutne političarke su prepoznale u svom iskustvu, samo su rekle da je u stvarnosti – situacija još malko gora nego u filmu! Od Gordane kandidatkinje očekivalo se da na poslu radi puuuno, čak i više nego prije kampanje, očekivalo se i da spremi ručak, očisti kuću, nahrani kućnog ljubimca, opere, opegla, sredi, porazgovara... i tako dalje i tome slično, pa nek se kampanjom bavi kad sve to pozavršava. Ako joj ostane vremena. Uzgred, cijepali su joj plakate, zaboravljali je na predizbornim debatama... i tako dalje i tome slično. Do kraja filma situacija se malo poprav-



Režiser Duško Stanivuković, glumica Vedrana Mačković Zubović i snimatelj Tihomir Stanić u razgovoru sa publikom

ila, ali ne saznadosmo da li je Gordana „prošla“ na izborima. To je ostavljeno gledaocima da domisle.

Kako priliči premijeri, glavni akteri su bili tu, da porazgovaraju sa publikom. Razgovor se prometnuo u debatu, koja je nastavljena i nakon oficijelnog dijela, uz šampanjac (kako priliči premijeri), uz odličan džez (bend Jazz S) i prijatno duženje. Ali, to nije sve.

U duhu aktivizma, publika je pozvana na donatorsko veče, priređeno da se prikupi novac za Studentsko pozorište, da od podruma naprave teatar i kupe neophodnu opremu. Prisutne su pozvane i da se pridruže „Mentorskom programu“ Helsinškog parlamenta građana Banjaluka, čiji je cilj povezivanje iskusnih političarki, društveno pozicioniranih žena i ekspertkinja iz različitih oblasti sa djevojkama koje to, kroz učenje i aktivizam, žele postati. Program predviđa dvije mogućnosti: mentorisanje stručnih radova studentkinja/ djevojaka i stažiranje na radnim mjestima mentorica. Većina od tridesetak učesnica ovog događaja potpisala je izjavu o spremnosti da se uključe u „Mentorski program“.

Možda će, zahvaljujući ovom programu, neka buduća kandidatkinja u predizbornu kampanju ući sa mnogo više znanja, vještine i samopouzdanja, od simpatične junakinje filma „Ja to mogu“.

POSTOJI,
A NE VIDI SE I
NE TROSI NOVAC?

PRIMJENA PRINCIPA RODNE RAVNOPRAVNOSTI I ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U BIH NA LOKALNOM NIVOU

Doboj, 17.03.2011.

Čuvena lingvistkinja - FEMINISTKINJA, profesorka Svenka Savić, jednom reče: «Ono što nema ime, a postoji je žena». Slična analogija mogla bi se primijeniti i na lokalne komisije za ravnopravnost polova. Postoje, ali ih niko ne vidi i ne čuje. Postoje, ali za razliku od svih drugih odbora i komisija, ne troše novac, jer ih u budžetima – nema! Postoje, ali ih ubrzo zaborave svi, čak i političarke, koje su zahvaljujući zalaganju za rodnu ravnopravnost i učešće žena u politici, dobile svoje parče vlasti.

O primjeni Zakona o ravnopravnosti polova u BiH na lokalnom nivou razgovor je upriličen u Doboju. Sastanku je prisustvovalo 20 aktivistkinja NVO i političarki iz ove opštine, te predstavnika Misije OSCE u BiH – ukupno 17 žena i trojica muškaraca. Predsjednica Komisije za ravnopravnost polova opštine Doboj, Daliborka Lukić, istakla je da Komisija postoji i radi, ali se stiče utisak da ne postoji, jer je nema na zvaničnoj veb prezentaciji opštine. Nema je ni u lokalnom budžetu – novac za rad ove komisije nije predviđen. Nema je

ni u agendi većine od osam žena odbornica u Skupštini opštine Doboj, koje su, čim su zasjele u odborničke klupe zaboravile na žensku solidarnost i postale odane vojnikinje svojih partija. Doboj u svemu ovom nije izuzetak, slična je situacija i u drugim opštinama i gradovima BiH.

Pri izboru opštinskih funkcionera vodi se računa samo o partijskoj pripadnosti i nacionalnom ključu, pažljivo se broji i preračunava, kako nijedan od konstitutivnih naroda ne bi bio zakinut. O polnoj/ rodnoj zastupljenosti niko ne vodi računa. Jasno to pokazuje i činjenica da su svi opštinski funkcioneri u Doboju muškarci. I u tome Doboj nije izuzetak, u većini lokalnih zajednica u BiH situacija je slična.

Misija OSCE u BiH podržava rad opštinskih komisija za ravnopravnost polova. Prenosi dobre prakse pojedinih opština, kakva je na primjer opština Brod u kojoj je Komisija inicirala niz projekata u cilju postizanja rodne ravnopravnosti. Članice dobojske Komisije za ravnopravnost polova (čine je pet žena i nula muškaraca) traže podršku i od Gender centra Vlade RS.

Učesnici/ce su istakli da su u Doboju posebno ugrožene žene povratnice, majke djece sa posebnim potrebama, samohrane majke, žene od 40 i više godina koje su ostale bez posla, žene žrtve nasilja u porodici. O njima više brinu nevladine organizacije nego lokalna vlast: opština Doboj ima 80 odsto proceduralnih protokola za rješavanje problema na terenu, ali te preporuke koristi samo civilno društvo, lokalna uprava ih „ne vidi“.



Na sastanku su usvojene preporuke:

- Članice Komisije za ravnopravnost polova Doboja treba da se sastanu sa članicama neke od opštinskih komisija, koja ima dobru praksu
- Potrebno je koristiti podršku Misije OSCE u BiH
- Gender centar Vlade RS treba da bude više prisutan na terenu i podržavati opštinske Komisije za ravnopravnost polova
- Povratnice bi se trebale više aktivirati i organizovati se, kako bi radile na poboljšanju svog položaja
- Potrebno je razbiti stereotipe i uvezati nevladine organizacije i institucije vlasti
- Političarke uticajne u vodećim političkim strankama trebalo bi da se više angažuju na lokalnom nivou, da organizuju radionice za osnaživanje žena i da se upoznaju sa problemima žena u lokalnim zajednicama

KLJUČ RAVNOPRAVNOSTI

PRIMJENA PRINCIPA RODNE RAVNOPRAVNOSTI U OBRAZOVANJU SA OSVRTOM NA ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U BIH

Sarajevo, 23. 5. 2011.

Zakon jeste neophodan preduslov za ravnopravnost polova, ali ključ postizanja istinske ravnopravnosti jeste - obrazovanje. Od vrtića do univerziteta i instituta, iz udžbenika, nastavnih planova, literature, nastave... neophodno je „protjerati“ rodne stereotipe, a kroz obrazovni proces treba jednako osnažiti i djevojčice i dječake, mladiće i djevojke i učiti ih da su muškarci i žene jednako vrijedni i ravnopravni. Zaključili su ovo učesnici tematskog sastanka o primjeni principa rodne ravnopravnosti u obrazovanje u BiH, koje je Helsinški parlament građana Banjaluka, u saradnji sa NVO Žene ženama, organizovao u Sarajevu. Svih 19 učesnika/ca, predstavnika NVO, škola, lokalnih uprava Istočnog Sarajeva i Sarajeva, Pedagoškog zavoda RS i Agencije za ravnopravnost polova BiH, složili su se da bez istinske i suštinske reforme obrazovanja, nema ni napretka na putu ka ravnopravnosti muškaraca i žena u BiH.

Aktuelna situacija nije nimalo dobra. Obrazovni sistem(i) u BiH spadaju u bastione konzervativizma i obnavljanja rodni stereotipa. Ni to što u predškolskom i osnovnom obrazovanju rade mahom žene, ne mijenja situaciju, jer su često upravo nastavnice te koje forsiraju ideologiju da djevojčice treba da budu mirne, tihe, uredne nenametljive i da, kada porastu treba da budu medicinske sestre ili vaspitačice, nipošto policajke, niti vojnkinje. I obrnuto. Još veći problem su stereotipi u sistemu: u nastavnim planovima i programima i udžbenicima.

I tako se odgajaju buduće generacije roze djevojčica i plavih dječaka, koji odrastaju u žene domaćice- majke i muškarce lidere - gospodare.

Ravnopravnost u obrazovanju zagarantovana je Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH (član 5. i 6.), a da bi se ta ravnopravnost postigla, zaključili su učesnici skupa, potrebno je:

- Integrisati koncept ravnopravnosti polova u nastavne planove i programe, udžbenike i cijeli obrazovni sistem
- Uskladiti obrazovni sistem BiH sa međunarodnim i evropskim standardima i konvencijama
- Definisati indikatore i statističke podatke za praćenje implementacije Zakona o ravnopravnosti polova u BiH u oblasti obrazovanja
- Definisati mjere za provođenje odredbi Zakona o ravnopravnosti polova koje se odnose na obrazovanje
- Definisati diskriminaciju, nasilje na osnovu pola i seksualno uznemiravanje u obrazovanju
- Identifikovati nadležnosti subjekata i institucija za provođenje Zakona o ravnopravnosti polova u oblasti obrazovanja
- Analizirati druge propise koji uređuju oblast obrazovanja sa stanovišta ravnopravnosti polova
- Identifikovati i analizirati kodekse u obrazovnim institucijama
- Pripremiti podatke o NVO koje se bave sektorom obrazovanja



Votes for women



TEMELJ RAVNOPRAVNOSTI

PREDAVANJA O TEMI „UVOD U RAVNOPRAVNOST POLOVA“

Bihać, 13. 12. 2010., Pedagoški fakultet, Odsjek za razrednu nastavu

Banjaluka, 26. 4. 2011., Pravni fakultet

Predavači: Stanislava Ninković i Tanja Slijepac (Helsinški parlament građana Banjaluka), Maja Radišić (Osnovna škola „Borislav Stanković“ Banjaluka), Dijana Tepšić (Gender centar Vlade RS) i Darko Radić (Pravni Fakultet Banjaluka)

Kao što je vaspitanje (i obrazovanje) temelj ličnosti pojedinca, tako i pravni sistem određuje „karakter“ društva i države. Osviješteni građani i građanke, te zakoni i pravna praksa koji garantuju ravnopravnost, preduslov su za ravnopravnost muškaraca i žena, i u javnom i u privatnom životu. Vođene tim principom aktivistkinje Helsinškog parlamenta građana su organizovale predavanja o temi „Uvod u ravnopravnost polova“ na Pravnom fakultetu u Banjaluci i Pedagoškom fakultetu u Bihaću, na Odsjeku za razrednu nastavu.

Kritičari tradicionalnog obrazovanja često znaju reći da nas u školama i na fakultetima uče profesionalnim vještinama, ali nas ne pripremaju za uloge koje će nam u životu biti najbitnije: ne uče nas kako da budemo građani/grāđanke, roditelji, dobri i pravedni ljudi...

Ne treba zato da čudi što su studenti i studentkinje, koji za koju godinu treba da postanu pravnici/pravnice i učitelji/učiteljice, dakle oni koji nas za život pripremaju i kroz život štite naša prava, na ovim predavanjima prvi put čuli da postoji razlika između roda i pola, da

postoje stereotipi o „muškim“ i „ženskim“ osobinama, ulogama, poželjnim zanimanjima, koje ograničavaju pravo na izbor i muškarcima i ženama. I da postoji diskriminacija zasnovana na tim stereotipima.

Ako se vratimo u naša djetinjstva, sjetićemo se bezbroj primjera kako su nas učitelji, a naročito učiteljice, učili da dječaci mogu biti nemirni i glasni, ali da djevojčice, svakako, moraju biti mirne i uredne, da je policajac muško, a medicinska sestra žensko zanimanje. Koliko smo puta u udžbenicima nailazili na primjere „majka kuha, tata čita novine“ („Mutter kocht, Vater liest Zeitung – njemački jezik, peti razred)...

Obrazovanje je temelj uspostavljanja i obnavljanja sistema vrijednosti, pa prema tome ne treba da nas čudi što smo, s takvim takvim obrazovanjem u 21. vijek ušli sa uvjerenjem da je pranje suđa ipak ženski posao, i da su majke bitniji roditelji od očeva, i da ženi nije mjesto u politici, a muškarcu u kuhinji...

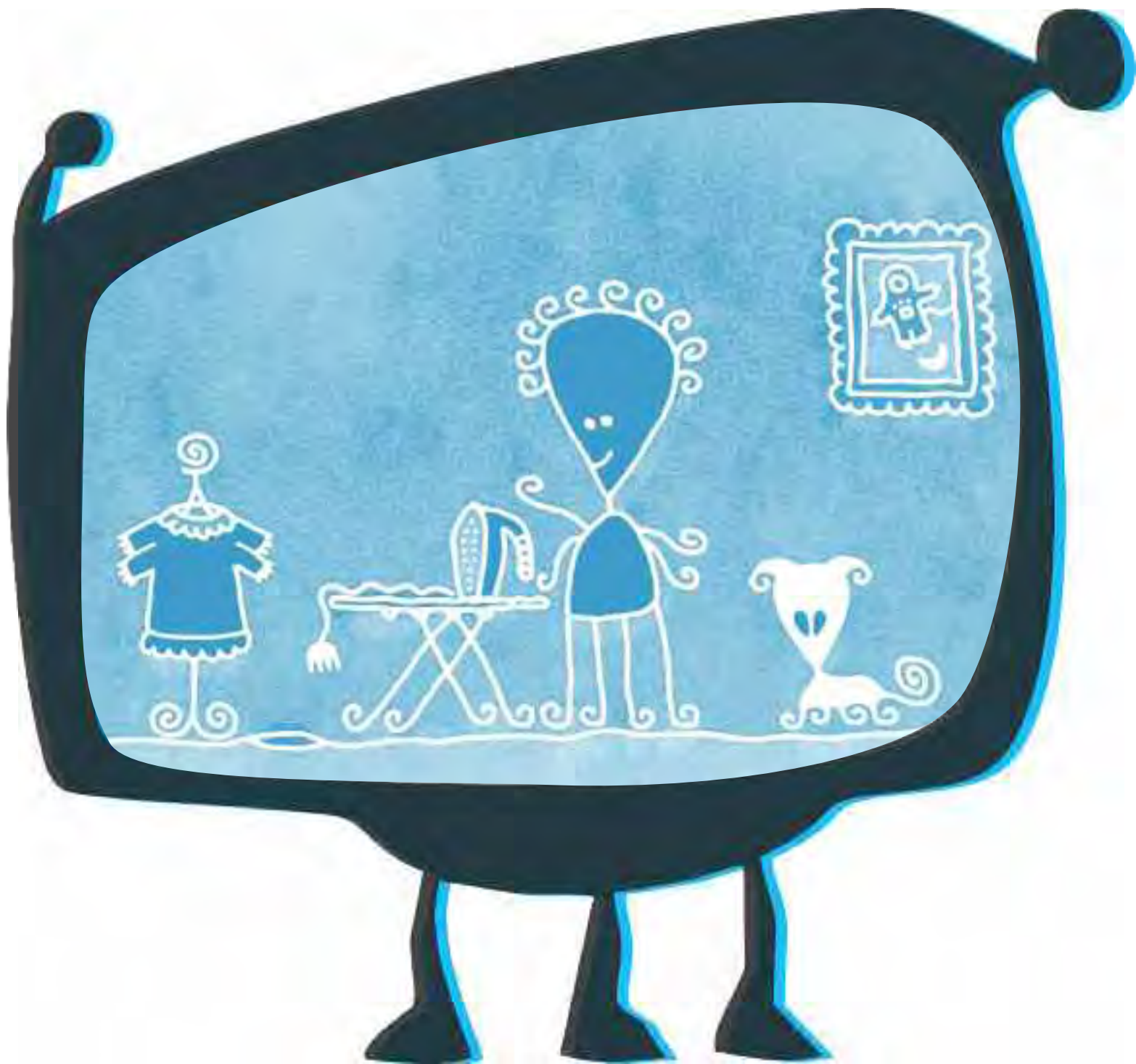
Kada se, u Bihaću, na predavanju, radilo u grupama, budući učitelji i učiteljice su bili zapanjeni saznanjima sa koliko se primjera diskriminacije na osnovu roda susreću u svakodnevnom životu, a da nisu bili ni svjesni da je to diskriminacija. Kratki film „Ja to mogu“ o životu žene, kandidatkinje na izborima, za njih je bio pravo otkrovenje i povod za razmišljanje. Za predavanje su se, osim budućih učitelja i učiteljica, zainteresovali i studenti i studentkinje engleskog jezika, što pokazuje da je ravnopravnost polova postala važna i interesantna tema.



Predavanje na Pravnom fakultetu u Banjaluci

Budući pravnici i pravnice su, na predavanju u Banjaluci, rekli da im je rasprava o ovoj temi otvorila nove vidike za drugačiji i širi pogled na oblast ljudskih prava, i da su stekli saznanja koja će rado primjenjivati, kako u profesionalnoj praksi, tako i u privatnom i porodičnom životu. Zakon o ravnopravnosti polova u BiH, zaključili su, nije samo još jedan akt u moru zakona i propisa, nego i platforma za bolji i pravedniji život. Da ravnopravnost muškaraca i žena, za istinsku demokratiju, nije manje bitan od ravnopravnosti tri konstitutivna naroda i ostalih građana BiH. Da žene, po ustavu i zakonima, zaista imaju pravo da budu političarke, menadžerice, liderice....

Sa ovim predavanjima stekli su se uslovi da bar jedna generacija budućih učitelja i učiteljica, pravnika i pravnica, u profesionalni život krenu sa sviješću da je ravnopravnost polova temelj demokratije i pravde i da i muškarci i žene moraju imati jednake mogućnosti da ostvare svoje planove, ambicije i snove. Dobar početak.



ŽENSKA PRIČA

TEMATSKI SASTANCI – STATUS ŽENA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Od Modriče do Sanskog Mosta, od Mrkonjić Grada do Doboja, u gradovima i selima, problemi su svuda isti. Mnogim ženama uskraćena su temeljna ljudska prava. One trpe nasilje u porodici, diskriminaciju na radnom mjestu i pri zapošljavanju, nemaju svoju imovinu, siromaštvo ih vezuje za kuću i šporet, kako bi od ničeg prehranile djecu.

Primjera neravnopravnosti je mnogo, od banalnih do grotesknih i tragičnih.

U selima 90 odsto neplaćenog kućnog rada je na ženskim plećima i taj obrazac se prenosi iz generacije u generaciju snagom stereotipa, po kome „tako treba“ jer je „takva ženska sudbina“.

U gradovima Udruženja penzionera u banju na oporavak šalju svake godine više od 80 odsto muškaraca i tek pokoju ženu, iako su i žene penzionerke i uredno plaćaju članarinu. Ali, u udruženjima žena nema u upravnim odborima i na vodećim pozicijama.

U Podrašnici kažu da su žene, koje su dolazile u prostorije udruženja „Naša žena“ da se druže, pletu, tkaju i vezu, u selu zvali sektašicama i okretali glavu od njih (šta ima da hoda, nek plete u svojoj kući!).

U Sanskom Mostu su ženi, koja je trpjela godinama, pa se razvela, kad se požalila da joj bivši suprug „ne daje ništa za djecu“, socijalni radnici rekli: što si se razvodila, ako nemaš od čega da živiš. A mnoge žene nemaju od čega da žive, jer nemaju svoju imovinu (kuća je na mužu, a kad se dijelila imovina pokojnih roditelja, odrekla se svega u korist braće, da ne osramoti porodicu), a godine provedene u kućnim poslovima i uz djecu učinile su ih neupotrebljivima na, ionako nemilosrdnom, tržištu rada.

U Banjaluci, u jednoj auto školi, nedavno je počela obuka za vozače/vozačice. U grupi od dvadesetak polaznika, samo dvije su bile žene: jedna mlada djevojka i jedna žena u kasnim četrdesetim, koja je odlučila da, konačno, promjeni svoj život i da sama odlučuje kada će i gdje da ide. Instruktor nam reče da ova grupa nije izuzetak: situacija je slična u svim grupama i svim auto školama. Nikakvo čudo, jer više od 80 odsto automobila je u vlasništvu muškaraca, ili firmi koje vode muškarci.

Život je šarolik, primjera neravnopravnosti, diskriminacije, marginalizacije, nepravdi je mnogo. Kroz razgovore sa marginalizovanim grupama žena, aktivistkinje Helsinškog parlamenta građana Banjaluka, uočile su da su da je diskriminacija naročito izražena u nekim oblastima, a to su:

- Težak položaj žena na selu
- Diskriminacija u oblasti rada i zapošljavanja
- Diskriminacija žena žrtava porodičnog nasilja
- Diskriminacija zasnovna na tradicionalnom vaspitanju i patrijarhalnoj tradiciji, koje ženama uskraćuje pravo na imovinu i sprečava ih da se informišu o svojim pravima

LISTA SASTANAKA

Čelinac, 14. 3.2011.

Partnerska organizacija: Udruženje građana „Suncokret“

Ključne teme:

- položaj žena u selima i prigradskom području
- položaj žena povratnica

Ključni problemi:

- nezaposlenost
- nemogućnost da žene dobiju povoljne kredite ili podsticaje za mali biznis ili poljoprivredu
- neaktivnost žena i nezainteresovanost za angažman u NVO

Preporuke:

- potrebno udruživanje lokalnih NVO i zajednički nastup pred organima (lokalne) vlasti
- podstaći žene da i dalje pohađaju kurseve za sticanje vještina sa kojima mogu bar povremeno nešto zaraditi (šivenje, izrada nakita, izrada suvenira)



Tematski sastanak: Status žena u opštini Čelinac

Derventa, 25.11.2010.

Partnerska organizacija: Udruženje samohranih roditelja „Novi početak“

Ključne teme:

- položaj samohranih roditelja

Ključni problemi:

- samohrani roditelji u zakonima nisu prepoznati kao ugrožena kategorija
- razvedeni roditelji se po zakonu ne tretiraju kao samohrani roditelji, čak ni kada sami brinu o svojoj djeci
- stigmatizacija neudatih samohranih majki i njihove djece
- teškoća u naplati alimentacije nakon razvoda
- manjak mjesta u vrtiću
- nezaposlenost samohranih roditelja

Preporuke:

- potrebno sezibilisati javnost
- potrebno odrediti prioritete djelovanja
- neophodno inicirati izmjene zakona
- uključiti u rad volontere koji bi pomogli samohranim roditeljima



Tematski sastanak: Status samohranih roditelja u opštini Derventa

Doboj, 24. 03. 2011.

Partnerska organizacija: Udruženje građana „Prima natura“

Ključne teme:

- položaj roditelja djece sa posebnim potrebama
- mobing nad ženama i strah od gubitka posla

Ključni problemi:

- nedovoljna podrška porodicama (majkama) koje imaju djecu sa posebnim potrebama
- nedovoljna i neadekvatna zaštita žrtava mobinga
- psihičko obolijevanje žrtava mobinga

Preporuke:

- promjena zakona
- osnivanje radno edukativnog centra za ekonomsko osnaživanje i osvještavanje o problemu mobinga
- osnivanje savjetovališta za zaposlene žene žrtve postporođajnog sindroma
- volonterski rad



Obilazak Prihvatišta za žrtve nasilja u porodici u Doboju

Modriča, 24. 1. 2011.

Partnerska organizacija: Udruženje građana „Budućnost“ Modriča

Ključne teme:

- problemi žena žrtava nasilja u porodici
- problemi u radu sigurnih kuća, skloništa za žrtve nasilja u porodici

Ključni problemi:

- sudovi ne izriču zaštitne mjere
- niko ne radi na „prevaspitavanju“ nasilnika
- stigmatizovanje žena žrtava nasilja, koje su spas potražile u sigurnim kućama
- nemogućnost prekvalifikacije i zapošljavanja žrtava nasilja
- 80 % žena se vraća nasilniku – nema izbora
- RS i lokalne zajednice izbjegavaju preuzete obaveze za finansiranje rada sigurnih kuća
- loša saradnja sa Centrima za socijalni rad

Preporuke:

- potrebno obučavanje profesionalaca za rad sa nasilnicama
- neophodna efikasnija zaštita žrtava nasilja i njihovo ekonomsko osnaživanje i osamostaljivanje
- izvršiti pritisak kako bi se organi vlasti natjerali da obezbijede sigurno finansiranje sigurnih kuća iz budžeta

Podrašnica, 6. 10. 2010.

Partnerska organizacija: Udruženje „Naša žena“ Podrašnica – Mrkonjić Grad

Ključne teme:

- položaj žena na selu

Ključni problemi:

- žene žrtve neplaćenog rada u domaćinstvu i poljoprivredi
- predrasude prema angažmanu žena u organizacijama i udruženjima

Preporuke:

- nastaviti sa obukom žena za izradu suvenira radova i pripremu etno jela za manifestacije, jer se tako podstiče aktivniji društveni život žena na selu i njihovo ekonomsko osnaživanje

Prijedor, 10. 6. 2011.

Partnerska organizacija: Udruženje porodica sa četvoro i više djece „Roda“ Prijedor

Ključne teme:

- položaj majki sa četvoro i više djece

Ključni problemi:

- nezaposlenost roditelja, pogotovo majki
- zakonska zaštita samo deklarativna
- uvjerenje da žene koje imaju četvoro i više djece mogu biti samo i isključivo majke i domaćice i ništa više – zbog nedostatka vremena i novca zapostavljeno njihovo napredovanje i osnaživanje



Preporuke:

- potrebno formirati posebno Ministarstvo za porodicu u RS
- tražiti izmjene zakona kako bi majke četvero i više djece imale pravo na posebnu penziju
- u lobiranju za ove ciljeve povezati se sa drugim organizacijama i tražiti podršku senzibiliziranih žena na pozicijama

Sanski Most, 16. 5. 2011.

Partnerska organizacija: NVO „Dijakom“ Sanski Most

Ključne teme:

- problemi samohranih majki i majki djece sa posebnim potrebama
- problemi u zapošljavanju žena i diskriminacija žena u radnim odnosima
- tradicionalno vaspitanje i tolerancija nasilja u porodici

Ključni problemi:

- nema novaca za socijalne kategorije pa su nezaposlene samohrane majke i majke djece sa invaliditetom, ne mogu da računaju ni na minimalnu podršku
- žene nepoželjna radna snaga, pogotovo ako su u dobi za rađanje, ili starije od 45 godina
- žene izložene mobingu i strahu od gubitka radnog mjesta rade na crno, a nakon radnog vremena dodatno rade za gazde, sve za mizerne plate od 150 KM
- djeca samohranih roditelja diskriminisana kod dodjele stipendija
- zbog arhitektonskih barijera majke djece sa posebnim potrebama moraju svoju djecu da nose u školu
- žene koje nemaju vlastitu imovinu iz generacije u generaciju trpe i ne mogu čak ni da se razvedu

Preporuke:

- neophodno osvješćivanje žena da ne prihvataju stereotip o tradicionalnoj podređenosti žena
- u borbi protiv siromaštva i diskriminacije ženski i druge organizacije koje se bore za zaštitu ljudskih prava treba da se udruže i traže savezništvo žena političarki

Gradiška, 11. 4. 2011.

Partnerska organizacija: Udruženje „Žena i porodica“

Ključne teme:

- položaj žena o oblasti rada i zapošljavanja
- žene, imovina i prava u braku i porodici
- žene u politici, nevladinim organizacijama, javnom životu i medijima
- položaj žena na selu

Ključni problemi:

- nezaposlenost, rad na crno i neplaćeni kućni rad – 90 odsto tereta krize podnose žene
- žene „nepoželjna“ radna snaga, ako su u dobi za rađanje: poslodavci otvoreno pitaju mlade žene imaju li namjeru da rađaju, i kao po zakonu to ne svižu da pitaju
- žene neinformisane o svojim pravima na imovinu i najčešće nemaju svoju imovinu
- u internim udruženjima (npr. Udruženju penzionera) žene iako su većina članstva nemaju mjesta u upravnim odborima
- mediji ne poštuju propise o ravnopravnosti polova i ne primjenjuju rodno osjetljiv jezik



- žene na selima u podređenom položaju: u školovanju prednost se daje muškarcima, žene na selu ne nasljeđuju imovinu, iako učestvuju u njenom stvaranju

Preporuke:

- potrebno držati predavanja o osnovnim principima rodne ravnopravnosti u osnovnim i srednjim školama
- podržati žene koje se kandiduju na izborima
- insistirati na promjenama u svakoj porodici, braku i kući, jer je tu izvor neravnopravnosti
- starije žene treba da uče o ravnopravnosti od mlađih žena u svojoj porodici, preduzeću, komšiluku
- prilikom ulaska u brak, ili kada porodica odlučuje da gradi kuću ili kupuje stan, omogućiti ženama da imaju pravnog savjetnika / savjetnicu, koji/a će ih uputiti kako da zaštite svoje pravo na imovinu
- uticati na medije i novinare da se zalažu za rodnu ravnopravnost i bore protiv svakog oblika diskriminacije po osnovu pola/roda

ZABRANJENO ZA TRUDNICE I ŽENE STARIJE OD 40 GODINA!

diskriminacija žena u oblasti rada i zapošljavanja

Iako je Zakonom o radu RS i Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH, a i drugim zakonima koje zabranjuju diskriminaciju, strogo zabranjeno otpustiti ženu sa posla zato što je trudna, prema podacima Saveza sindikata RS, svake godine desetak trudnica u RS dobije otkaz. Naravno, poslodavci uvijek tvrde da trudnoća nije razlog za otkaz, da je žena kasnila na posao, da je napravila grešku u radu, da je... Često se dešava da poslodavci „perfidnim metodama“ trudnicu natjeraju da sama da otkaz, tako što je, čim saznaju da je u drugom stanju, rasporede na poslove koji su fizički teški, na kojima se radi sa otrovnim ili opasnim supstancama, na kojima je ugroženo njeno zdravlje. Da bi izbegli „gimnastiku“ sa izbjegavanjem zakona, poslodavci su smislili novi metod: prilikom zapošljavanja, uz ugovor o radu (mlada) žena istovremeno treba da potpiše i bjanko rješenje o sporazumnom raskidu radnog odnosa. Čim zatrudni, „sporazumni“ otkaz se aktivira!

Mnoge žene ne znaju da, prilikom potpisivanja ugovora o radu, imaju pravo da predloženi ugovor zadrže nekoliko dana kod sebe, prije nego što ga potpišu, kako bi razmislile o ponuđenim uslovima, pokazale ugovor advokatu, inspektoru rada, ili pravniku u sindikatu.

Iako je i to zakonom strogo zabranjeno, poslodavci raspisuju oglase za posao u kome traže „žensku osobu mlađu od 30 godina, prijatnog izgleda“! Takve poslodavce niko ne sankcioniše, iako mlade žene „prijatnog izgleda“ po pravilu zapošljavaju na crno, sa radnim vremenom od 70 sati nedeljno, bez slobodnog dana, odmora, bolovanja...

Zabranjeno je i na razgovoru za posao pitati kandidatkinju da li je udata, ima li ozbiljnu vezu i namjeru da rađa. Žene, najčešće, ne znaju da na takva pitanja ne moraju odgovoriti i da takvog poslodavca mogu prijaviti inspekciji.

I dok mladim ženama upućuju nepristojna pitanja, starije od 40 godina niko ništa ni ne pita. Za njih, bez obzira na kvalifikacije, školsku spremu, sposobnosti... mjesta na tržištu rada, jednostavno, nema.

U Alternativnom izvještaju o implementaciji CEDAW konvencije i ženskih ljudskih prava u BiH iz 2010. godine navedeno je da trećina žena u BiH, koje su zaposlene, rade na određeno vrijeme, da je među nazaposlenima više žena nego muškaraca i da na crnom tržištu rada, pogotovo u ugostiteljstvu i trgovini, preovlađuju žene.

I dok nezaposlene žene zavide zaposlenima, ni one koje imaju radno mjesto nisu pošteđene. Primjeri uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i mobinga žena su brojni.

NVO „Dijakom“ iz Sanskog Mosta navodi da žene, izložene mobingu i strahu od gubitka radnog mjesta (a strah od otkaza je ključni pritisak kod mobinga), pristaju na svašta. Pa i na to da rade na crno, za 150 KM (74 evra) mjesečno, i da nakon napornog radnog dana čiste kuće svojim gazdama, za džabe, samo da bi sačuvale posao.

Ružica Vasić, aktivistkinja Udruženja građana „Primanatura“ u Doboju, navodi da, prema procjenama, čak 20 odsto žena porodilja pati od postporođajnog sindroma, a da u mnogim slučajevima taj sindrom nastaje iz straha da će, zbog trudnoće i porođaja, ostati bez posla, onda kad joj je najpotrebniji.

Jagoda Nedić, stručnjakinja za mobing iz iste organizacije navodi da je mobing, onako kako je zakonom definisan, teško dokazati. Potrebno je da žrtva mobinga pred sudom dokaže da je najmanje dva puta sedmično bila izložena nasilju na radnom mjestu u periodu od šest mjeseci! Još je veći problem što kolegice i kolege sa posla najčešće ne pristaju da svjedoče u korist žrtve mobinga, strahujući da će nakon toga doživjeti njegovu/ njenu sudbinu.

U zemlji sa stopom nezaposlenosti od 42 odsto, u kojoj vlada divlji kapitalizam, kojem država ništa ne može (ili neće?), ni radnicama ni radnicima nije lako. Ipak, radnicama je teže. I ipak, ne treba odustati od borbe za pravdu i zakonitost. Jedno od rješenja je umrežavanje ženskih i drugih NVO koje se zalažu za zaštitu ljudskih prava, sa profesionalnim udruženjima i sindikatima.

KOPAJ, ČISTI, KUVAJ I ČUTI!

o položaju žena na selu

Da čovjek stoji na zemlji, a kuća na ženi, da žena drži tri ćoška kuće, čuli smo bezbroj puta, pogotovo u selima. Ipak, ta kuća, koja „stoji“ na njoj i koju ona strpljivim teškim radom podiže i održava, nije njena. Žena na selu mora da bude kućevna, taj joj se kvalitet „računa“ prije ljepote, pameti, obrazovanja, duhovitosti. A to znači, da cijeli život „kući“, prvo očevu, a onda suprugovu kuću. Njene nema. Ako dođe „stani – pani“ žena sa sela nema kud. Nema čak ni posla za koji prima platu, iako radi crnački, od zore do mraka. Ništa nije njeno.

Upravo zato što nema imovinu, niti prihode koji joj „liježu“ na banku, žena ne može da dobije kredit za unapređenje domaćinstva, ili za pokretanje malog biznisa, niti može da konkuriše za podsticaje u poljoprivredi.

Još davnih osamdesetih studenti poljoprivrede su primijetili da se u seoskim domaćinstvima, koja imaju manje od pet hektara zemlje i više od pet krava, prvo nabavljaju traktori, a rijetko mašine za mužu, iako takva odluka nije ekonomski opravdana. Traktori se koriste za obradu zemlje tek tridesetak dana u godini, a mašine za mužu krava su neophodne svaki dan. Bistri studenti su dobro zaključili da se prioriteti za kupovinu u seoskim domaćinstvima određuju samo po jednom kriterijumu – po odluci muškarca domaćina. Traktore voze muškarci, krave muzu žene. A novčanik sa kućnim budžetom je u muškim rukama!

Žene na selu su u pravilu neinformisane o svojim pravima, pa i o pravu na imovinu, pravu da zajedno sa suprugom odlučuju o vaspitanju djece, vođenju domaćinstva, gradnji kuća i kupovini traktora i automobila.

Kad je u pitanju podjela rada u porodici, u selima se, kao i u gradovima i dan danas „podrazumijeva“ da su svi kućni poslovi i oni vezani za vaspitanje i podizanje djece i njegu starih i bolesnih, ženska briga. Ali, to žene ne oslobađa obaveze da, rame uz rame sa muškarcima, rade poljoprivredne poslove u njivi, štali, voćnjaku, povrtnjaku. Procjenjuje se da je u selima čak 99 odsto neplaćenog kućnog rada na ženskim plećima.

Istraživanje o položaju žena u selima Semberije, koje je prije nekoliko godina provela sociologinja Mirjana Tanasić iz OŽ „Lara“ Bijeljina, pokazalo je da svaka četvrta žena na selu trpi neki oblik nasilja, da većina njih, iako u poljoprivredi rade više od muškaraca, nema nikakvu imovinu, niti mogućnost da utiču na donošenje značajnijih odluka u vezi sa imanjem. Društveni život za većinu poljoprivrednica u prebogatoj Semberiji, pokazalo je istraživanje, svodi se na „odlazak na svadbe, slave i sahrane“.

Žene u selima su i izrazito društveno neaktivne, a za to ima mnogo uzroka: pretrpane su poslovima, naučene da je ženi mjesto u kući, a i ponuda društvenih aktivnosti i angažmana u selima je siromašna. Aktivistkinje Udruženja „Naša žena“ iz Podrašnice kod Mrkonjić Grada (a i drugih malobrojnih udruženja žena u selima) imale su velike muke da okupe prve aktivistkinje, jer se smatralo da je sramota da se žene okupljaju van kuće, čak i u tako tradicionalnim aktivnostima, kakve su ručni radovi i kuhanje starinskih jela. Neki su seljani čak tvrdili da je to „neka sekta“ u kojoj nije mjesto „poštenim ženama“. Naravno, u pitanju je i strah muškaraca domaćina da će se žene, tako udružene, osvijestiti i „oteti“ komandi!

NEMAM, NE ZNAM, NE MOGU!

tradicionalni odgoj, neposjedovanje imovine, neinformisanost o sopstvenim pravima – temelji rodne neravnopravnosti

Banjalučka notarka, Irena Mojović, prije nekoliko godina, dok je bila advokatica, a bilo je vrijeme privatizacije društvenih stanova, obavezno je savjetovala svoje klijente, bračne parove, a prije svega žene, da zajednički stan upišu kao zajedničku imovinu: ne „jedan kroz jedan“, nego „jedan kroz dva“, dakle pola mužu, pola ženi. Čak i visokoobrazovane gradske žene govorile su: nema veze, nek je stan na mužu, sve je to naše, zajedničko. Mnoge žene su se, kasnije, nakon što su registrovale stan, sjetile energične advokatice. Kad „naše“ više nije postojalo, kad je trebalo znati „dokle je moje“. Indikativno je da je čak i obrazovane gradske žene trebalo podučiti da imaju pravo, i formalno, na imovinu. I nagovoriti ih da se suprotstave tradiciji i vaspitanju i koriste to pravo.

U našoj zemlji ne postoje precizni podaci o tome, ali na planeti se zna: prema podacima Ujedinjenih nacija, tek tri odsto ukupnog svjetskog bogatstva posjeduju žene. Nije to zato što su žene lijene, pa ništa u svojim životima nisu sticale. Jer, prema istim podacima, ako se uračuna i neplaćeni rad, žene rade više od muškaraca. Ali, žene ne znaju svoja prava, a tradicionalno vaspitanje i sveprisutni patrijarhalizam ih upućuje da se ne bore za imovinu, jer to nije „ženstveno“, jer je imanje „muški posao“, jer je „odvajkada tako“.

I danas se, čak i u gradovima, dešava da udovice, nakon smrti supruga, svoj dio bračne tekovine i nasljeđa prepuštaju sinovima, ostajući pod stare dane, formalno i faktički, bez ičega. Čak i ako je ostavinski sudija/sutkinja podučio da ima pravo na svoj dio, ona će reći: neka, red je da oca naslijede sinovi.

Jednačina je ovdje jasna: ako žena nema (svoju imovinu) i ne zna (svoja prava), onda ništa u životu ne može. Ne može da se suprotstavi diskriminaciji, jer ako ne zna svoja prava, ne zna ni šta je, ni u čemu je diskriminacija. Ne može da se suprotstavi mobingu na poslu, jer ne zna svoja prava i ne zna šta je mobing, a pošto ništa nema, mora da trpi da sačuva platu – to joj je jedino što ima. Primorana je da trpi i nasilje u porodici – em ne zna svoja prava, em je tradicija primorava da trpi, em nema imovine, pa ne zna ni kud će, ni šta će.

Zato što nemaju svoju imovinu, a nemaju je zato što robuju tradiciji i što ne znaju svoja prava, žene u BiH ne mogu ni da pokrenu vlastiti biznis i tako se osnaže i ekonomski osamostale. U Alternativnom izvještaju o implementaciji CEDAW konvencije i ženskih ljudskih prava u BiH iz 2010. godine upozorava se da žene, zato što nemaju imovinu, koja bi bila dovoljna garancija za kredite, koriste tek 3 odsto kredita za preduzetništvo i podsticajnih sredstava, koja se dodjeljuju iz budžeta (a budžete pune i žene i muškarci).

Zato što su siromašne i što ne znaju svoja prava, a tradicija ih sprečava da izađu iz začaranog kruga, žene postaju i lak plijen trgovaca ljudima.

I tako jednačina rodne neravnopravnosti savršeno funkcioniše. Ta je jednačina temelj rodne neravnopravnosti i garancija da će se takav model obnavljati iz generacije u generaciju. Dok se krug ne prekine.

I za ovu jednačinu može se postaviti ono solomonsko pitanje: šta je bilo prije, koka ili jaje.

Da li su žene marginalizovane zato što nemaju svoju imovinu, pa ih to sprečava da spoznaju svoja prava i otmu se tradiciji? Ili je sve počelo od tradicije, prije nego što su zakoni postojali? Zgodna zanimacija za istoričare i sociologe. Zgodna, ali nebitna. Nebitno je šta je bilo prije. Bitno je šta će biti ubuduće. Bitno je da se začarani krug prekine. Sa bilo koje strane. A kad se prekine, osuće se.

KAD JE ŽENA SAMO MAJKA

Samohrane majke, majke sa četvoro i više djece i majke djece sa invaliditetom

Moja prijateljica, majka četvoro djece, nekad davno, prije nego je postala majka, završila je srednju školu i bila je zaposlena. Kada se udala i rodila djecu, postala je majka i domaćica – samo to i ništa više. Poznata stvar! Njen suprug nije završio školu. Godinama oboje nezaposleni, radili su na crno, kao crnci, podizali djecu, kopali baštu, hranili piliće i svinje, gradili kuću na leđini, sve, samo da djeca imaju. I djeca poodrasla. Našli su se i dobri ljudi da zaposle, bar jedno od njih. Muž je insistirao da on dobije posao, ali posla za njega, bez kvalifikacija, nije bilo. Zaposlila se ona. Djeca čestita, pomažu u kući, a i ona, čim dođe sa posla hvata se metle i kuvače. Ali, ne valja. Kaže, muž joj postao ljubomoran. I čangrizav, sve mu smeta! Ali, ona se ne da. Ima svoju platicu, niko sretniji od nje!

Moja prijateljica je srušila stereotip: da je muškarac putnik i lovac, a žena čuvarka ognjišta. Da žena sa četvoro i više djece može biti samo majka i domaćica, i ništa drugo, i ništa više.

Porodice sa mnogo djece u savremenom društvu su na meti predrasuda: smatra se da su obavezno siromašne, marginalne, zaostale. Te predrasude pogotovo su oštre prema majkama velikih porodica. U stvari, one su zaostale glupače! S druge strane, upravo zato što su vezane za pelene i šporet, mnoge od tih majki zapostave same sebe, ne napreduju, ne osnažuju se, ostaju ekonomski zavisne.

A „država“, odnosno vladajuća politika, igra na kvarno: svi se deklarativno zalažu za povećanje nataliteta, a one koje podižu natalitet ostaju na margini. Dječji dodaci za drugo,

treće i četvrto dijete (ostala djeca nemaju pravo na dodatak) su mizerni, a cenzus za dobijanje dodataka, rigorozan. Ko ima automobil, malo zemlje, koliko toliko pristojne prihode, ne može dobiti ni tako minimalan dodatak.

Udruženja porodica sa četvoro i više djece zalažu se da majke koje imaju mnogo djece dobiju pravo na posebnu penziju. Pitanje je da li je to za žene, ionako „osuđene“ da budu samo i isključivo majke, pravo rješenje. I da li je taj cilj, uopšte, ostvariv.

Ali, čak i ako imaju samo jedno dijete, neke žene su osuđene da budu svedene na ulogu majke. To su majke djece sa invaliditetom. Ako porodica ima dijete sa problemima u razvoju, umanjenim intelektualnim sposobnostima, tjelesnim nedostatkom... podrazumijeva se da je takvo dijete isključiva briga majke. Neki očevi čak napuštaju takvu djecu i njihove majke, bježeći od odgovornosti. Za takvu djecu nema mjesta u vrtićima, pa su vezani za majke 24 sata dnevno. I majke za njih. Ništa od školovanja, zapošljavanja, društvenog života! U NVO „Dijakom“ u Sanskom Mostu ispričali su potresnu priču o majci djeteta sa invaliditetom, koja, zbog arhitektonskih barijera, svaki dan svoje dijete na rukama nosi u školu. Bože, dokle će izdržati! I dokle će izdržati majke djece sa umanjenim intelektualnim sposobnostima, koje, u mnogim sredinama, nemaju čak ni savjetovašnice, u kome bi, uz pomoć stručnjaka, nekako izašle na kraj sa svojom mukom i sačuvala mentalno zdravlje.

U Doboju, zahvaljujući Udruženju „Primanatura“ postoji socijalno terapijski centar za djecu sa posebnim potrebama, a planira se i osnivanje patronažne službe i angažovanje volontera koji bi im pomogli. Bilo bi dobro da ovaj primjer slijede i u drugim gradovima. I u selima, jer u selima je takvoj djeci i njihovim majkama najteže. Jer, u selima se još uvijek smatra da je „dijete sa greškom“ majčina „kazna“ i „krivica“.

I samohrane majke nose teret imaginarne krivice i često su, čak i ako su zaposlene, društveno angažovane, obrazovane i uspješne, (a mnoge to nisu) svedene na ulogu majke. Moraju biti „dobre majke“, kako bi se „opravdale“ što su se „usudile“ da same rode dijete ili da se razvedu od oca svoje djece.

Zakon ne poznaje kategoriju samohranog roditelja. Razvede majke se ne smatraju samohranim, čak i ako same podižu svoju djecu. Borba za alimentaciju, najčešće minimalnu,

čak i ponižavajuću (100 KM po djetetu), često je Sizifov posao. I nemoguća misija. Samohrane majke tako ostaju prepuštene same sebi, imaju duplo radno vrijeme i na poslu i u kući, kako bi postigle ono što je posao dvoje roditelja. A onda, ako se u vaspitanju djeteta desi problem, samo će rijetki imati razumijevanja za ženu – majku, koja pada od umora i ništa ne stiže. Većina će pokazivati prstom i govoriti: nije ni čudo, šta se može očekivati od djeteta koje nema „pravu“ porodicu.

Dešava se čak da su djeca samohranih roditelja diskriminisana, u školi ili u dodjeli stipendija.

Iako im je posao potrebniji nego ikom drugom, poslodavci nerado primaju na posao samohrane majke, strahujući da će one izostajati s posla zbog majčinskih obaveza. A one to čine samo kad baš moraju.

Jedna je majka u Sanskom Mostu pitala svog poslodavca može li samo jedan dan, samo malo da zakasni posao, zbog obaveza prema djetetu. Poslodavac je nadmeno odgovorio da bi „radije radio sa desetoricom muškaraca, nego sa jednom (takvom?) ženom“.

Udruženja samohranih roditelja često svoju aktivnost svode samo na prikupljanje humanitarne pomoći. Udruženje „Novi početak“ iz Dervente „odmaklo se“ od ovog stereotipa. Proveli su istraživanje o socijalnom, ekonomskom i psihološkom profilu samohranih porodica. Namjeravaju da iniciraju promjene zakona.

BATINE U TOPLOM DOMU

diskriminacija žena žrtava nasilja u porodici

Upoznala sam mnoge žene, koje godinama trpe nasilje u porodici, a da toga nisu svjesne. Jedna je tvrdila da je suprug ošamari, samo kad to „zasluži“: kad je jelo neslano, ili preslano, kad obuče prekratku suknju, kad izađe sa drugaricama na kafu, kad nije dovoljno ljubazna

prema njegovom društvu ili njegovim roditeljima. Drugoj muž, kad god ona progovori u društvu, odbrusi: „ćuti glupačo!“ A ona kaže da je on, eto, malo nevaspitan, ali inače „nije loš“. Treća je samu sebe ubjeđivala da je njen suprug „nervozan zato što puno radi“, pa zato svako drugo veče kući dolazi pijan, lupa vratima, psuje, tuče djecu, a njoj govori ružne riječi. Ali je dobar kad je trijezan! Četvrta je smatrala da on, ipak, ima pravo da joj ne dozvoljava da viđa majku i sestre, niti da se zaposli.

I tako dalje...

Mnoge žene shvate šta im se, u stvari, dešava, tek kada joj čovjek njenog života izbije oko ili polomi rebra. I tada tek počinje tortura! Komšije će smatrati da je to, što je muž tuče, njihova „privatna stvar“ i da nipošto ne treba zvati policiju. A i kad dođu, policajci će reći da to „nije ništa, malo se posvađali, pomiriće se!“ Njeni najbliži će joj reći: „sama si birala, sad ćuti i trpi!“ Poslodavac neće imati nimalo razumijevanja. U Centru za socijalni rad će morati da dokazuje da nije kriva, suprug će je, pred „nadležnim organima“, vrijeđati i ponižavati najstrašnije, a „nadležni organi“ će reći da ona ima pravo da „kaže u zapisnik“ ono što ima da kaže.

Mnogima će, tek kada dođu u tu fazu, pući pred očima, pa će shvatiti da nema kud, jer je kuća, koju je godinama kućila, vlasništvo njegovih roditelja, jer je napustila fakultet i posvetila se kući i djeci, kad je trebalo da gradi karijeru, jer je pogubila stare, a nije našla nove prijatelje i prijateljice. I jer, naravno, nema ljubavnika, iako njen bivši tvrdi da ga ima!

I tako, mnoge od njih stignu u sigurnu kuću. Ali bivši, i kad postane bivši, ostaje nasilnik. Dolazi pred sigurnu kuću i lupa na vratima. Prati je kad krene na posao, koji je jedva našla. Na poslu joj pravi scene, pa ona dobije otkaz. Kad nađe drugi, lošiji posao, scenario se ponavlja. Sve dok ne izgubi svaku nadu da će se ponovo zaposliti. A on, likuje! Dokazao je da ona ne može bez njega!

Aktivistkinje Sigurne kuće Udruženja građana „Budućnost“ iz Modriče, na osnovu dugogodišnjeg iskustva, tvrde da se skoro 80 odsto žrtava, na kraju, vrati nasilniku! A kakav je taj povratnički život, nije teško naslutiti!

Vratila se, ne vratila, žrtvi nasilja u porodici se zna: prezreće je okolina. Za muškarce će biti divljakuša, koja se „digla“ i otišla od kuće, za (mnoge) žene nepromišljena i lakoumna, jer i druge trpe, pa ne bježe! Pogotovo u selima i danas se, bez obzira na zakone i konvencije, nasilje u porodici smatra dijelom folklora i porodičnog života.

Tako je to u životu. U zakonima stvari drugačije stoje: Krivični zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Zakon o ravnopravnosti polova, Zakon o zabrani diskriminacije – svi redom zabranjuju i sankcionišu nasilje u porodici.

Ali, sudovi rijetko izriču zaštitne mjere – zabranu prilaska žrtvi, obavezno liječenje od alkoholizma za nasilnika, udaljavanje nasilnika iz zajedničkog stana.

Rijetko se dešava da nasilnik završi u zatvoru. Češće ih kažnjavaju novčano. Pa onda žrtva mora da otkida djeci od usta da bi se iz kućnog budžeta platila kazna.

Država nije obezbijedila besplatnu prekvalifikaciju i dokvalifikaciju žrtava nasilja, niti podršku u njihovom zapošljavanju i stambenom zbrinjavanju.

Žrtve nasilja u porodici nisu prepoznate kao socijalna kategorija, iako to jesu, jer nasilje generiše siromaštvo.

Lokalne zajednice i RS su se obavezale da finansiraju rad Sigurnih kuća za žene i djecu žrtve nasilja u porodici, obavezali su se, ali to ne čine. Kao, nema novaca u budžetu! Pa se svako malo dešava skandal: sigurne kuće prijetе zatvaranjem, žrtve drhte i strahuju da će izgubiti posljednje utočište!

Za rad Sigurne kuće u Modriči opština je za godinu dana izdvojila 5.000 KM.

Većina nasilnika su alkoholičari. Ima li država strategiju i programe borbe protiv alkoholizma? Nema.

Država nema ni program „prevaspitavanja“ nasilnika. U UG „Budućnost“ tvrde da bi to bilo dobro i najavljuju otvaranje „muškog centra“ za ove namjene. Vrijedi pokušati i to.

Ipak, preče bi bilo da se žene osvijeste. Da prepoznaju nasilje u svojoj kući. Da ne čekaju dok problem dođe u fazu izbijanja očiju i lomljenja rebara. Da znaju svoja prava i konzumiraju ih. Da budu samostalne i samopouzdate. Na takve se ne diže ruka!



strong women
strong girls

RADIONICE – PISANJE I BUDŽETIRANJE MINI PROJEKATA

Helsinški parlament građana Banja Luka je u okviru drugog ciklusa projekta „Partnerstvo za promjenu – Praćenje primjene implementacije Zakona o ravnopravnosti polova u BiH” organizovao treću radionicu na temu „Pisanje i budžetiranje mini-projekata”, 1. i 2. novembra 2010. godine u Hotelu Kardijal, Banja Vrućica.

Ovom radionicom pružena je mogućnost lokalnim ženskim nevladinim organizacijama i drugim organizacijama koje se bave promocijom ljudskih prava, a koje su tek osnovane, ili nisu imale iskustva u projektima, da nauče kako da osmislile i budžetiraju mini projekte, koji bi se ticali promocije ženskih prava, ravnopravnosti polova, osnaživanja žena, poboljšanja statusa žena u lokalnoj zajednici. Najbolji projektni prijedlozi i ideje koji su formulisani u toku ova dva radna dana dobili su finansijsku podršku iz budžeta projekta „Partnerstvo za promjenu – Praćenje primjene implementacije Zakona o ravnopravnosti polova u BiH”.

Treneri na ovoj radionici su bili Aleksandar Živanović iz Udruženja medijatora BiH i Danijel Malić iz udruženja Plava sfera iz Banja Luke. U ovoj radionici je učestvovalo 11 organizacija iz Dervente, Prnjavora, Podršanice, Prijedora, Ljubije, Banja Luke, Doboja.

Mini-grantove je 17. decembra 2010. dobilo šest organizacija sa najboljim predloženim projektima: Udruženje Roma opštine Prnjavor, Udruženje “Naša žena” iz Podrašnice kod Mrkonjić Grada, Udruženje višečlanih porodica “Budućnost 4+” iz Doboja, organizacija “Toper” iz Doboja, Udruženje samohranih roditelja “Novi početak” iz Dervente i udruženje “Suncokret” iz Čelinca.



Polaznice radionice su morale da prođu kroz sve faze planiranja i pisanja projekata pod budnim okom trenera

UDRUŽENJE ROMA OPŠTINE PRNJAVOR

„Ravnopravnost polova“ – uključivanje Romkinja u rukovodstvo Udruženja

Udruženje Roma opštine Prnjavor okuplja pripadnike ove nacionalne manjine, Rome i Romkinje iz Prnjavora. Ima 117 članova iz 24 porodice, od kojih su 42 žene. Od 35 radno sposobnih žena, članica ovog udruženja, nijedna nije zaposlena iako je većina njih završila osnovnu, a neke i srednju školu. U Upravnom odboru Udruženja, koje ima pet stalnih, a po potrebi i nekoliko dodatnih članova, nema nijedne žene.

Članice Udruženja su primijetile da njihovi sunarodnici, muškarci, nemaju sluha za ženska ljudska prava i ravnopravnost polova i da, zbog patrijarhalnih predrasuda i ljubomore, ne dozvoljavaju da se žene uključe u organe upravljanja udruženja, a čak se i protive zapošljavanju žena van kuće. Predložile su da provedu mini projekat „Ravnopravnost polova“, tokom kojeg će na sastancima i predavanjima upoznati romsku zajednicu u Prnjavoru sa osnovnim principima ravnopravnosti polova, sa ciljem da se žene aktivnije uključe u rad Udruženja. Krajnji cilj je formiranje Kluba Romkinja u Udruženju i uključivanje bar jedne žene u Upravni odbor udruženja.

Ukupna budžet projekta je 870 KM.

U izvještaju nakon implementacije projekta, koji je trajao tri mjeseca, navedeno je da je formiran Klub Romkinja, i za predsjednicu Kluba izabrana Biserka Slapak, te da su se, zahvaljujući zagovaranju tokom projekta, dvije Romkinje zaposlile.

Projekat je vodila Jasna Kahrić.

UDRUŽENJE SAMOHRANIH RODITELJA „NOVI POČETAK“ DERVENTA

„Počnimo od početka“ – anketa o socijalnom statusu samohranih porodica u Derventi i okolini

Udruženje samohranih roditelja „Novi početak“ osnovano je u Derventi 2010. godine sa ciljem poboljšanja statusa i životnih uslova samohranih roditelja i njihove djece. Ima 456 članova, 152 roditelja i 304 djece, od čega je 26 djece predškolskog uzrasta. Članovi udruženja su različitih nacionalnosti. Tri člana su lica sa posebnim potrebama. Od socijalne pomoći živi 13 porodica. Više od 70 odsto samohranih roditelja, članova i članica ovog udruženja, je nezaposleno. U Udruženju su volonterski angažovani psiholog, socijalni radnik i pravnik. Planovi Udruženja su usmjereni na uređenje Dnevnog centra za boravak djece do sedam godina starosti, koje roditelji, zbog nedostatka novca i činjenice da vrtić radi samo u jednoj smjeni, nemaju gdje da smjeste. Dnevni centar bi otvorio mogućnosti za zapošljavanje roditelja i ljepše djetinjstvo njihove djece, koja žive na rubu egzistencije.

Udruženje „Počnimo od početka“ je kandidovalo projekat „Počnimo od početka“, u kojem su anketirali samohrane porodice u Derventi i okolnim selima, kako bi dobili podatke o njihovom materijalnom i socijalnom statusu i na osnovu tih podataka planirali buduće humanitarne i druge akcije. U sklopu projekta je predviđeno i informisanje samohranih roditelja o pravima koje im garantuju važeći zakoni, te informisanje javnosti o problemima sa kojima se bore samohrani roditelji. Održan je i okrugli sto na temu „Samohrano roditeljstvo i prijedlog izmjena porodičnog zakona“.

Ukupna budžet projekta je 1.142 KM.



Prema izvještaju provedene su sve projektne aktivnosti, a anketa je pokazala da većina samohranih roditelja i njihove djece u Derventi žive teško.

U projektu je učestvovalo sedam volontera i ostvarena je saradnja sa Centrom za socijalni rad Derventa, medijima i nevladinim organizacijama. Projektne aktivnosti su provođene na terenu, u prostorijama udruženja i prostorijama Centra za socijalni rad.

UDRUŽENJE VIŠEČLANIH PORODICA „BUDUĆNOST 4+“ DOBOJ

Edukacija o rodnoj ravnopravnosti žena iz višečlanih porodica

Udruženje višečlanih porodica „Budućnost 4+“ iz Doboja okuplja članove 130 porodica iz Doboja i okoline, koje imaju četvoro ili više djece. Većina ovih porodica živi teško, sa minimalnim prihodima, neke i samo od dječjeg dodatka, često u neuslovnim starim ili nedovršenim kućama, ili bez vlastitog krova nad glavom. Članice ovog udruženja su primjetile da je posebno težak položaj žena, majki koji u ovako teškim uslovima odgajaju djecu. One su pritiskute brojnim obavezama i siromaštvom, nisu zaposlene van kuće i potpuno su posvećene porodici, pa nemaju ni vremena ni novca da se posvete sebi i svom napredovanju. Zbog ove činjenice i patrijarhalnog obrasca ponašanja u ovim porodicama vladaju rodni stereotipi i predrasude i najčešće se smatra da žena koja ima četvoro ili više djece mora biti isključivo majka i domaćica – i ništa više.

Upravo zbog ovih okolnosti članice Udruženja su kandidovale mini projekat edukacije žena iz ovih porodica o osnovnim kategorijama iz oblasti rodne ravnopravnosti i diskriminacije po osnovu roda, sa ciljem osnaživanja žena, majki i djevojaka iz porodica sa četvero i više djece.

Projekat je trajao tri mjeseca i tokom njega su održane ukupno četiri radionice na kojima je učestvovalo 20 članica Udruženja.

Ukupni troškovi projekta su 1.000 KM.

Projekat je vodila predsjednica Udruženja Sanela Manjić.

U izvještaju je navedeno da je projektni cilj ostvaren, jer su i članice udruženja srednje životne dobi i mlade djevojke imale priliku da se suoče sa činjenicom da nametnuta tradicija bitno utiče na njihove živote i sužava im mogućnost izbora. Osim toga, one su stečena znanja o rodnoj ravnopravnosti mogle prenijeti drugim članovima svojih porodica i uticati na promjenu porodičnih prilika, pogotovo kad je riječ o stereotipu da su djeca isključivo ženska briga.

UDRUŽENJE ŽENA „NAŠA ŽENA“ PODRAŠNICA - MRKONJIĆ GRAD

Razvoj seoskog turizma – hrana i suveniri "Sitan vez"

Udruženje žena „Naša žena“ osnovano je početkom 2002. godine u selu Podrašnica, udaljenom oko 10 kilometara od Mrkonjić Grada. Okuplja dvadesetak stalnih članica, kojima se povremeno, u aktivnostima, pridružuju i druge žene iz ovog sela. Misija ovo udruženja je široko postavljena, od njegovanja tradicionalnih ručnih radova karakterističnih za mrkonjički kraj, do zaštite ravnopravnog položaja i moralnog integriteta žena u porodici i društvu uopšte i pomoći žrtvama rata i siromašnima. Udruženje je postalo prepoznatljivo po tradicionalnim rukotvorinama, redovnom organizovanju kurseva tkanja, veza, pletenja, heklanja i šivenja, koje održavaju u svojim prostorijama u kojima imaju tkalački razboj i druge sprave i alate za ručni rad. Članice ovog udruženja postale su redovne učesnice etno manifestacija u Mrkonjić Gradu i susjednim opštinama. U svom selu su osnovala zavičajni muzej „Ognji - šte“.

U skladu sa svojom misijom ova organizacija je kandidovala projekat Razvoj seoskog turizma – hrana i suveniri „Sitan vez“, sa ciljem promocije seoskog turizma i ekonomskog osnaživanja žena sa sela kroz izradu suvenira i pripremu tradicionalnih jela, koje će ponuditi na manifestacijama i predstaviti u promotivnom materijalu.

U prostorijama udruženja održane su kreativne etno radionice na kojima su vještinu izrade rukotvorina savladavale članice udruženja i žene koje nisu aktivne u udruženju, uz pomoć starijih aktivistkinja „Naše žene“. U obuci su im pomogle članice Udruženja žena „Duga“ iz Banjaluke. Suvenire, drvene lutke obučene u narodne nošnje, izradilo je 12 članica polaznica obuke. Ove i druge rukotvorine pokazane su gostima iz Mrkonjić Grada, koje su

ugostile članice „Naše žene“, a potom su predstavljene i na Petom festivalu rakije u ovom gradu. Na ovoj manifestaciji predstavljena su i tradicionalna jela, koje su članice Udruženja pripremile i servirale u starinskom drvenom posuđu, koje su kupile u sklopu projekta. U holu opštine Mrkonjić Grad postavljena je vitrina sa rukotvorinama i receptima za tradicionalna narodna jela, a ručni radovi i recepti su predstavljeni i na kalendaru – katalogu, koje je udruženje štampalo u sklopu projekta.

Ukupni troškovi projekta su 1.000 KM.

Projekat je trajao tri mjeseca, a vodila ga je predsjednica Udruženja žena „Naša žena“ Borjana Janković.



UDRUŽENJE GRAĐANA TOLERANCIJOM PROTIV RAZLIČITOSTI „TOPEER“ DOBOJ

„Uloga žene u osnaživanju porodice“

Udruženje građana Tolerancijom protiv različitosti „ToPeer“ Doboje osnovano je krajem 2002. godine u Doboju, kada se grupa prijatelja spontano okupila oko ideje tolerancije, zaštite ljudskih prava i poboljšanja života svih građana. Udruženje uskoro postaje prepoznatljivo u svojoj lokalnoj zajednici po inicijativama za izgradnju civilnog društva, a krajem 2006. ima više od 120 članova. Ovo udruženje ima aktive i forume žena i mladih. Aktivisti udruženja angažovali su se u različitim projektima, akcijama i kampanjama iz oblasti zaštite ljudskih prava, očuvanja životne sredine, održivog razvoja, zaštite potrošača, promocije obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i humanitarnog rada.

Ova organizacija je kandidovala projekat pod nazivom „Uloga žene u osnaživanju porodice“, u sklopu kojeg je održan niz skupova, konfer-



encija, javnih tribina, edukacija i neformalnih razgovora u saradnji sa lokalnim partnerima: nevladinim organizacijama, Centrom za socijalni rad, Domom zdravlja, opštinskom Komisijom za ravnopravnost polova.

Pokrenuta je inicijativa za umrežavanja žena iz političkih stranaka, lokanih institucija i udruženja žena iz gradskog i seoskog područja, u cilju promocije dosljedne primjene Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, Porodičnog zakona RS i drugih propisa kojima se štite prava žena.

Komisiji za ravnopravnost polova opštine Doboj dat je zadatak da, u saradnji sa nevladinim organizacijama, provede istraživanje o poštovanju prava žena u ovoj lokalnoj zajednici u svim oblastima od porodice do radnog mjesta i javne sfere.

Medicinsko osoblje Doma zdravlja razgovaralo je sa ženama iz ruralnih područja o opasnostima od polno prenosivih bolesti. Aktivistkinje Udruženja „ToPeer“ su obišle nekoliko sela i sa ženama razgovarale o položaju žena u porodicama u ruralnim sredinama. Primijećeno je da je nasilje u porodici u porastu, zbog rastućeg siromaštva. U porastu je i nezaposlenost žena zbog zatvaranja tipično „ženskih fabrika“.

Projekat je trajao tri mjeseca, a vodila ga je predsjednica „ToPeer“-a Svjetlana Šešlija.

UDRUŽENJE GRAĐANA „SUNCOKRET“ ČELINAC

Kurs izrade nakita i šivanja

Udruženje građana „Suncokret“ iz Čelince osnovano je 2003. godine, a danas ima pedesetak aktivnih članova i članica. Prvih godina nakon osnivanja udruženje je okupljalo čelinačke povratnike i bavilo se uglavnom humanitarnim radom. Od 2008. „Suncokret“ širi svoje aktivnosti na zaštitu ljudskih prava i poboljšanje uslova života žena, djece, starijih ljudi, izbjeglica i svih građana Čelince. Borba za rodnu ravnopravnost postaje jedan od fokusa djelovanja, a udruženje u svojoj lokalnoj zajednici postaje prepoznatljivo po zalaganju za ekonomsko osnaživanje žena, te po organizovanju radionica i kurseva za sticanje vještina kako bi se podstaklo zapošljavanje i samozapošljavanje. Pomažu i poljoprivrednicima u nabavci materijala za sjetvu. Većina aktivnosti udruženja provodi se volonterski.

U izboru mini projekta koje bi podržao Helsinški parlament Banjaluka, Udruženje „Suncokret“ se opredijelilo se za projekat kratkih kurseva šivanja i ručne izrade nakita. Kursevi su vođeni u odvojenim grupama, u prostorijama Osnovne škole „Miloš Dujić“ i trajali su tri mjeseca. Izazvali su veliko interesovanje građana, popraćeni su u lokalnim medijima i podržani od strane lokalne uprave. Kurs je završilo 20 djevojčica i deset mladih žena. Polaznice su nakon završetka kursa uspješno položile test znanja i dobile sertifikate.

Nabavljene su dvije šivaće mašine i mali električni šporet, koje će Udruženju koristiti za organizovanje novih kurseva.

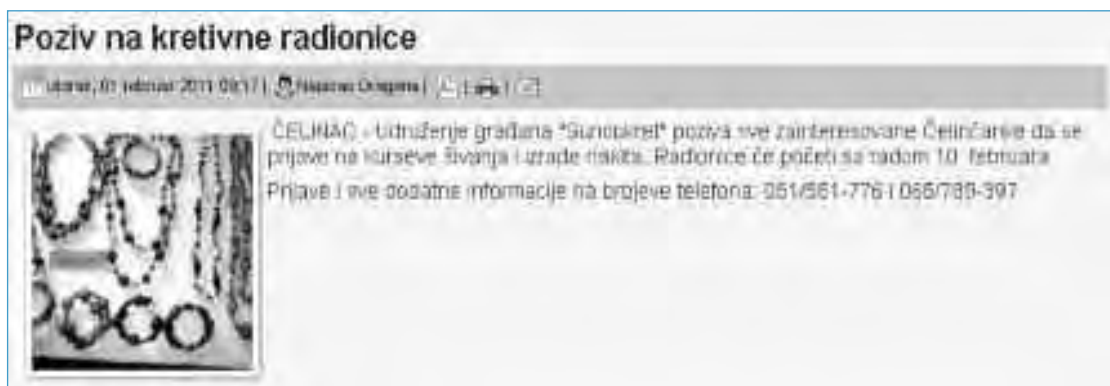
Nakon završetka kurseva održana je izložba nakita koji su izradile polaznice i amaterska modna revija na kojoj su prikazani modeli sašiveni tokom kursa šivenja. Reviju su pratili roditelji djevojčica, polaznica kursa, novinari i predstavnici opštine.

Projekat su podržali i Centar za lokalni razvoj i dijasporu Banjaluka i KUD „14. Februar“ iz Debeljaka, koji je nakon modne revije priredio kulturno-umjetnički program.

U Udruženju građana „Suncokret“ vjeruju da će kursevi pomoći ekonomskom osnaživanju i osamostaljivanju žena u njihovoj lokalnoj zajednici.

Ukupni troškovi projekta su iznosili 1.324 KM.

Projekat je vodila predsjednica Udruženja Zijada Hasić.



DODATNE RADIONICE

Uvidjevši veliku potrebu za obučavanje aktivista/ica NVO sektora na temu pisanje i budžetiranje projekata, hCa Banja Luka je u okviru drugog ciklusa projekta „Partnerstvo za promjenu – Praćenje primjene implementacije Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“ organizovao dvije dodatne radionice na temu „Pisanje i budžetiranje mini-projekata“, koje su održane 13. i 14. maja 2010. u Banja Luci i 24. i 25. maja 2011. godine u Sarajevu.

Ovim radionicama smo još jednom pružili mogućnost ženskim i ostalim nevladinim organizacijama koje su tek osnovane da nauče kako da osmisle i budžetiraju mini projekte, koji bi se ticali promocije ženskih prava, ravnopravnosti polova, osnaživanja žena, poboljšanja statusa žena u lokalnoj zajednici, i sl. Učesnice/i su imale/i priliku da kroz praktični rad prođu kroz cijeli ciklus pripreme projektnog prijedloga, te su ocijenili radionicu kao izuzetno korisnom za njihovo lično osnaživanje kojim će dati značajan doprinos u radu u svojim udruženjima.

Kao i na prošlim radionicama, treneri su bili Natalija Petrić, Aleksandar Živanović i Danijel Malić, a učesnice/ci su došle/i iz sljedećih organizacija: UG Majka priroda, UG Oštra nula, UG Equilibrium, UG „Partner“ sa predstavnicima iz Laktaša i K. Dubice, UG „Astra“ Šipovo, Savez nacionalnih manjina RS, Udruženje Italijana grada Banja Luka, UG, „Arka“ H. Pijesak, Udruženje samohranih roditelja „Ponos“, CZM „Nada“ Kakanj, Centar za pravnu pomoć ženama Zenica, UG „Espo“ Kaldanj-Vlasenica, UG „Primanatur“ Doboje, UG „Život“ Zenica, UG „Aurora“ Sokolac, UG „Podrška“ Sokolac.





URADILI SMO VELIKI POSAO, IDEMO DALJE!

Finalna konferencija projekta „Partnerstvo za promjenu – praćenje primjene Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“

Banjaluka, 23. 6. 2011.

Finalnoj konferenciji projekta prisustvovala su predstavnice NVO-a, vladinih institucija, treneri/ce, eksperti/ice, konsultanti/ice koji su svojim učešćem u projektnim aktivnostima doprinijeli uspješnoj implementaciji projekta. Ovom prilikom im se još jednom najsrdačnije zahvaljujemo, sa željom da ćemo nastaviti sa uspješnom saradnjom i u budućem periodu!

Koliko je posla obavljeno! Zagovaranje izmjena Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, izrada Alternativnog izvještaja o primjeni CEDAW konvencije u BiH u 2010. godini, razgovor sa oko 800 učesnika/ca na 15 sastanaka sa diskriminisanim grupama, osam sastanaka sa institucijama, pet predavanja o ravnopravnosti polova. Predstavnice/ci 30 lokalnih organizacija obučeni su za pisanje i budžetiranje projekata, obezbijeđeno je 12 grantova za projekte lokalnih organizacija, urađen temeljit i stručan Komentar Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, izdat Rječnik rodne ravnopravnosti, kreirana mreža učesnika/ca u projektu, za dalje djelovanje na polju rodne ravnopravnosti i izgradnji civilnog društva...

Sve to, i još mnogo toga, urađeno je tokom samo jednog projekta, projekta „Partnerstvo za promjenu – praćenje primjene Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“. Tek kada je sve to,

na završnoj konferenciji u Banjaluci, stavljeno na „jedan papir“ i rečeno u „jednom dahu“ vidjelo se, kao tokom nekog čudesnog velikog spremanja, koliko je posla urađeno. I koliko posla, avaj, još valja uraditi.

Dvadeset mladih žena i djevojčica u Čelincu obučeno je za krojenje i šivenje i za ručnu izradu nakita i te vještine će im pomoći da u svom domu zarade koju marku i koliko toliko se ekonomski osamostale.

U Derventi je stvorena baza podataka o socijalnim prilikama u kojima žive 152 samohrane porodice iz ove opštine.

Promocijom rukotvorina članica udruženja „Naša žena“ i „Teodora“ bavile su se i žene u Podršnici kod Mrkonjić Grada i u Prijedoru.

Materijalna i moralna podrška pružena je Sigurnim kućama u Banjaluci i Modriči i ženama žrtvama porodičnog nasilja, koje su našle utočište u tim kućama. Promovisana je ideja da se protiv nasilja u porodici valja boriti i „prevaspitavanjem“ nasilnika. Inicirane su izmjene zakona koji sankcionišu nasilje u porodici. Slijedi i otvaranje Sigurnih kuća u Bijeljini i Is-



Učesnice finalne konferencije projekta „Partnerstvo za promjenu“

točnom Sarajevu, a nastaviće se i sa programom edukacije policajaca/ki za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja.

Nastavlja se borba protiv mobinga na radnom mjestu, a žrtve i ovog oblika nasilja su češće žene, nego muškarci.

Istraživanja Ombudsamna za djecu RS o kršenju prava djece biće razvrstana po polu, kako bi se ustanovilo koliko se krše prava djevojčica, odnosno dječaka.

Aktivisti i aktivistkinje angažovi u ovom projektu, a bilo ih je oko 400, iz 13 gradova i opština u BiH, stvorili su zajednički „front“ za buduće akcije u borbi za ravnopravnost polova. Taj front za zajedničku akciju biće itekako potreban, jer do postizanja istinske ravnopravnosti posla još ima na pretek.

Žene su i dalje u nepovoljnijem položaju, kako u privatnom, tako i u javnom životu. U lošijem su položaju na radnom mjestu, teže se zapošljavaju i manje zarađuju nego muškarci. Žrtve su mobinga, seksualnog uznemiravanja i ejdzizma na poslu, te nasilja u porodici. Samohrane majke su stigmatizovane i nezaštićene, žene na selu su marginalizovane, izrabljivane, rade danonoćno bez plate i najčešće nemaju svoju imovinu. Udruživanje i javni angažman žena na selu je nepoželjno, a nasilje nad ženama se prećutno toleriše. U biznisu, menadžmentu i politici učešće žena u organima odlučivanja je još uvijek minimalno.

Zakon o ravnopravnosti polova u BiH pruža šansu da se ovakva situacija promijeni. Borba za primjenu tog zakona još traje.



UPUTSTVO ZA UPOTREBU ZAKONA

KOMENTAR Zakona o ravnopravnosti (s)polova u BiH

AUTORICE:

Hajrija Hadžimerović-Muftić, Fedra Idžaković, Natalija Petrić
i Adisa Zahiragić

Komentar Zakona o ravnopravnosti (s)polova u BiH, kada bismo ga preveli na jezik svakodnevice, mogli bismo opisati kao „uputstvo za upotrebu“ ovog zakona i „deklaraciju“ o njegovom „sastavu“.

Temeljita analiza obuhvata sve što je za ovaj zakon bitno, od pravnih izvora na kojima je utemeljen i definisanja osnovnih pojmova kojima se Zakon o ravnopravnosti (s)polova u BiH bavi, do studije slučajeva njegove primjene, i primjene drugih zakona koji se bave zaštitom rodne ravnopravnosti, u sudskoj praksi.

Sušтина zakona je osvijetljena iz različitih uglova, od teorijskog do praktičnog, te ovaj komentar, kako je navedeno u njegovom uvodu, „može biti izvor za preduzimanje afirmativnih akcija na djelotvoran i efikasan način, a u cilju eliminacije bilo kojeg vida (direktne ili indirektne) diskriminacije i uspostavljanja rodne ravnopravnosti u demokratskom i socijalno pravednom društvu“.

Obimnost i temeljitost teksta čini ga pogodnijim štivom za stručnjake i stručnjakinje u oblasti zaštite ljudskih prava, ali uz malo truda i predanosti, može biti „čitljiv“ i aktivistima/ aktivistkinjama koji ne moraju nužno biti pravnici i pravnice.



Komenar donosi interesantne rezultate globalnih istraživanja o uticaju rodnih stereotipa na (rano) vaspitavanje dječaka i djevojčica u različitim društvima, ali i, ne manje zanimljive, slučajeve sudskih postupaka pred domaćim i međunarodnim sudovima. Tako, na primjer, možemo pročitati zašto su dječaci u dobi od tri do pet godina agresivniji od djevojčica, bilo da žive u Indiji, SAD ili Keniji, ili kako na sudu prolaze poslodavci koji seksualno uznemiravaju svoje radnice, odnosno univerzitetski profesori koji od studentica traže seks u zamjenu za ocjenu na ispitu (naravno, pod uslovom da ih žrtve nasilja prijave).

Komentar pokazuje i dokazuje da je stav o „neprimjenjivosti“ Zakona o ravnopravnosti (s)polova u BiH samo još jedna u nizu predrasuda koje nas sprečavaju da se (iz)borimo za ravnopravnost.

Analize u komentaru mogu biti i dobra osnova za zagovaranje eventualnih izmjena Zakona o ravnopravnosti (s)polova, odnosno za ispostavljanje zahtjeva da se drugi zakoni u BiH, usklade sa ovim zakonom, kako je i propisano.

BiH, kao država potpisnica CEDAW konvencije o zabrani svih oblika diskriminacije nad ženama i drugih konvencija koje garantuju poštovanje osnovnih ljudskih i građanskih prava, obavezna je da svim svojim građanima i građankama obezbijedi jednake mogućnosti u pristupu svim resursima društva, te zaštitu od nasilja i diskriminacije.

Za zaštitu tih prava neophodno je da se zakoni, koji ta prava garantuju, dosljedno primjenjuju, i da sve institucije zadužene za njihovu primjenu temeljito i pošteno rade svoj posao. U tom poslu, kada je u pitanju rodna ravnopravnost, odnosno ravnopravnost polova, ovaj komentar može biti svim profesionalcima i profesionalkama, zaposlenim u tim institucijama, od velike koristi.

PUBLIKACIJA: MISTERIJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI I JOŠ PONEŠTO

Feminizam za početnike/ce...i još ponešto

Zašto je Frenklin Delano Ruzvelt, prije nego što je postao predsjednik SAD, nosio haljinice? Mora li žena da bira između (javne) pravde i (privatne) sreće? Kako izgleda konkurs za radno mjesto domaćice? Ko je Olimp de Guž, a ko Simon de Bovoar i zbog čega rod nije isto što i pol? Na ova i mnoga druga pitanja iz oblasti (ne)ravnopravnosti muškaraca i žena odgovore nudi knjiga Jelene Milinović i Svenke Savić „Misterije rodne ravnopravnosti i još ponešto“.

Na jasan, egzakatan, ali i šarmantan i duhovit način, protkan nadahnutim esejima i ponekom gorkom šalom, autorke pojašnjavaju osnovne pojmove iz oblasti rodne ravnopravnosti i (ženskih i muških) ljudskih prava, te opisuju ključne ljude i događaje iz istorije feminističkog pokreta. Razotkrivaju „misteriju“ i navode na razmišljanje.

Zgodno štivo za aktiviste i aktivistkinje – borce i borkinje za ljudska prava, studente i studentkinje društvenih nauka, stručnjake i stručnjakinje, misleće žene i muškarce.

Ova je knjiga leksikon osnovnih pojmova rodne ravnopravnosti, kratka istorija feminističkog pokreta, a istovremeno i katalog korisnih informacija i linkova i, što je možda najbitnije, platforma za razmišljanje i debatu o rodnoj ravnopravnosti u savremenom društvu.



Za one koji su u oblasti rodne ravnopravnosti „kod kuće“ poslužiće kao podsjetnik i priručnik, pojmovni neseter u kojem će, po principu „sve na jednom mjestu“ uvijek lako naći kariku koja nedostaje, bitnu „sitnicu“, koja se zagubila, baš kada je najpotrebnija.

Za feministe i feministkinje početnike pravi je bukvar, koji će jasno ukazati na osnovne stereotipe, koji su ovaj svijet učinili bastionom moći bijelih heteroseksualnih „pravovjernih“ muškaraca.

Ne samo impresivnim spiskom literature (koji je takođe dobar vodič kroz istoriju, teoriju i filozofiju borbe za rodnu ravnopravnost), nego i sveobuhvatnošću, sistematičnošću i metodološkom zrelošću, ova knjiga ukazuje da je u nju uloženo mnogo rada i razmišljanja, mnogo akademskog i svakidašnjeg iskustva. Sve to je upakovano u svega osamdesetak stranica jezgrovitog teksta, što je, u današnje vrijeme vječitog nedostatka vremena i prostora, izuzetan kvalitet.

Kad je već sve tu, na dohvata ruke, ostaje nam da zaronimo u čitanje i krenemo u avanturu razmišljanja. Da se zapitamo da li se u odnosu žena i muškaraca zaista sve podrazumijeva, zato što je „prirodno“, zato što je tako „oduvijek“. A kada spoznamo da nije ni prirodno, ni oduvijek, pa da se dakle ne podrazumijeva, shvatićemo da, prema tome, ne mora biti ni za-uvijek. Ako ne pristajemo na takav poredak. Ako se pobunimo i potražimo smisao. Jer, kako reče filozof Milan Damjanović „smisao pobune je pobuna smisla“. Ili je to, možda, davno prije njega, rekla neka anonimna filozofkinja! Jer, zbilja, ako je Frenklin Delano Ruzvelt odrastao u haljinicama, a ipak postao predsjednik SAD, onda...



Izveštaj pripremile: Milkica Milojević i Stanislava Ninković

Izdavač: Helsinški parlament građana Banja Luka

Dizajn: Maja Ilić

Štampa: Grafid, Banja Luka

Tiraž: 700





Podržava Foundation Open Society Institute
Supported by a grant from Foudnation Open Society Institute (Zug)